

OPOZIȚIA A CÎȘTIGAT ALEGERILE

Nr. 45
(351)

6-12 noiembrie 1996

ALEGERI '96:

rezultate

estimări

comentarii de

ZOE PETRE

ANDREI CORNEA

GABRIEL ANDREESCU

MICHAEL SHAFIR

CRISTIAN PREDA

pag. 3, 5 și PULS I-IV

Chiar dacă la ora aceasta nu știm încă cifrele ultime ale rezultatului alegerilor, știm în schimb, corroborind datele sondajelor cu cele partiale, că 3 noiembrie 1996 a devenit deja o dată importantă în istoria României.

Istoricii care se indoiesc de calitatea tradiției democratice românești aduc de regulă argumentul că guvernul în funcție cîștiga de obicei alegerile, iar alternanța la guvernare se producea mecanic, sub supravegherea și la sugestia regelui. La 3 noiembrie 1996 însă, înțelegind gravitatea situației politice și economice în care a fost adusă țara, învingind această cultură a obedienei față de putere, învingând haosul și dezordinea premeditată pentru a facilita fraudele obisnuite, cetățenii României s-au prezentat în număr mare la vot și au hotărât schimbarea.

Normalitatea s-a instaurat în drepturile sale: normalitatea resimțită de multă vreme ca o excepție.

Firesc este deci să închină un gînd recunoscător (așa cum a și îndemnat președintele CDR, Emil Constantinescu, multimea adunată în noaptea de 3 noiembrie 1996 în Piața Universității), curajului celor care, în decembrie 1989, ne-au făcut posibilă această zi.

Firesc este să apreciem demnitatea clarvăzătoare a lui Cornelius Coposu, care a reușit să creeze un

model de comportament pentru o opozitie unită în acești ani grei și tulburi. La o distanță de exact 50 de ani după ce partidul său, PNT, cîștigător în alegerile din noiembrie 1946, a intrat în închisorile în loc să meargă la guvernare, înțelepciunea alegătorilor s-a îndreptat încă o dată spre el – da data aceasta doar un nucleu într-o mult mai largă alianță, păstrînd însă aceeași siglă a orientării democratice, pro-occidentale.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Victoria normalității

Firesc este să apreciem perseverența și buna-credință a celor care și-au dăruit efortul opozitionii anti-comuniste – nu doar ca să se nască, nu doar ca să supraviețuască atacurilor de tot felul, dar și pentru ca ea să învingă în alegerile din 3 noiembrie 1996. Celor ce au îndurat devastarea sediilor, bătăile minelor, întemeiatarea la Măgurele, atacurile murdare dintr-o presă comandată. Celor ce au strigat cu con-

secvență „Jos Iliescu” vreme de 7 ani și după „fiesta” Pieței Universității și au creat o adevărată cultură a mitingurilor opozitionii.

Firesc este să fim mulțumiți că există acum în România o presă independentă care (în ciuda bijăiilor, a erorilor etc.) a contribuit esențial la apropiata schimbare, printr-o treptată modificare a mentalităților, datorită plusului de informație.

Firesc este să ne privim acum, cu încredere, fără vrăjimărie, unii pe alții, indiferent de modul cum vomăzi.

Să ieşim, o dată pentru totdeauna, dintr-un sindrom vechi, epuizat estetic și istoric: ruineea de a fi român, care i-a apăsat pe mulți dintre noi în ultimele decenii. Prin votul din 3 noiembrie 1996, România ieșe încă o dată din excentricitatea izolaționistă, devinând la fel – nici mai mult, dar nici mai puțin – cu oricare dintre celelalte foste țări satelite în care alternanța dejă se produse.

Firesc este să gîndim cu optimism viitorul și să-i asigurăm stabilitatea pe care o promite alianța, de-a prefigurată, CDR-USD.

Mai este pentru asta doar un pas de făcut – alegeră unii nou președinte, constituțional, ce va da șanse reformei economice și sociale și integrării europene, în persoana lui Emil Constantinescu.

Stimată redacție,

Mă numesc Naum Mircea, săn medic la Cluj și cititor fervent al revistei „22”, încă de la primele numere.

Am să vă explic foarte pe scurt rațiunile pentru care, simpatizant fiind al PL '93, voi vota pe data de 3 noiembrie a.c. CDR la Camera Deputaților și Senat și Petre Roman la președinție.

1) Prima explicație este relativ simplă. Ultimile sondaje arată pentru ANL un procent de sub 3% și doresc ca votul meu să fie în Parlament. Nu-mi pot permite luxul să risc. Mai cunosc și alte persoane care votăză la fel, din aceleași motive, și nu cred că procedează greșit. Și în 1992 am votat tot CDR, desigur partidul pe care aș fi vrut să-l votez era PNL. Cred că ANL ar fi trebuit să facă dovada, în sondaje, a unui procent „psihologic” de, să zicem, 5% și astfel votul meu ajungea la partidul de care sunt legat prin idei.

2) Electoratul domnului Constantinescu este mai „fundamentalist” în privința atitudinii sale contra-Ilieșcu și, pus în turul doi în situația de a alege între Ion Iliescu și alt candidat, l-ar alege pe acesta din urmă, aproape oricare ar fi el (chiar și un pionier ales la întâmplare). Nu același lucru îl cred despre electoratul domnului Petre Roman. Aceasta este format în principal din dezamăgiții domnului Iliescu, dar care, în aceeași măsură, nu îl agreează nici pe domnul Constantinescu, și atunci l-a aleș pe al treilea. Puși în turul doi să aleagă între d-l Ion Iliescu și Emil Constantinescu, un procent semnificativ vor fi indeciși și unii chiar (cred) îl vor vota pe primul.

De aceea, procentajul de 20-24% al d-lui Petre Roman, care s-ar adăuga în turul doi al domnului Constantinescu, este îngelător.

În concluzie, în mod paradoxal, deși d-l Constantinescu are sănse mai mari să ajungă în turul doi, o dată ajuns în turul doi, Petre Roman are cele mai mari sănse să ajungă președinte.

Desi consider ferm că d-l Emil Constantinescu este cel mai bun președinte pentru țară și am toată admirație pentru domnia sa, dacă sunt pus în situația de a alege între a fi d-l Constantinescu președinte și a nu fi d-l Iliescu președinte – o aleg pe cea de-a doua.

S-ar putea spune că dau un vot negativ. Da, aşa este. Prima mișcare este să oprești un rău și pe urmă să faci un bine!

Cu stimă și cu apreciere,

Naum Mircea,
25.10.1996, Cluj-Napoca

Redacției revistei „22”

M-a surprinsă publicarea în nr. 41/347 a revistei „22” a articolelor d-lui Pavel Cămpăeanu, articol mai potrivit cu ziarul *Dimpotrivă*. Autorul reprezintă în circulație termenul de „activist nebugetar” folosit pentru unii din cei aproape 4 milioane de membri PCR care, din cind în cind, erau aleși în BOB-urile unor ateliere, secții, cadre sau în ale celor de întreprindere ori instituție. Vinovăția acestora este la fel de mare ca și cea a dinozaurilor comuniști, acei activiști „bugetari” bine plătiți și beneficiari ai unor imense și nerușinante avantaje materiale și sociale. Și eu care știam n-am fost membru PCR – că în sedințele de partid de la diferite locuri de muncă se discutau mai ales probleme profesionale și se vinău poziții că mai bine pe scară ierarhică a instituțiilor, deci nimic de-a face cu crimile comuniștilor.

Afirmarea că Ion Iliescu a „încălcă grav disciplina de partid încă de la începuturile anilor '70” vrea să însemne

că de atunci s-a opus (cu mult curaj!) lui N. Ceaușescu. Această idee des repetată în folclorul PSDR-ist nu a devenit totuși un adevară istoric. Redacția revistei „22” trebuia să-i ceră autorului dovezi clare, așa cum se prețin și celor care afirmă că Ion Iliescu a fost racolat de KGB în anii studenției. Fără dovezi, astfel de afirmații nu sint decât dezgustătoare osanale sau linguisuli, mai subtile decât cele ce i se adresau lui N. Ceaușescu, dar la fel de dezonorante pentru autorul lor.

Se spune apoi că Emil Constantinescu are un „trecut duplicitar de activist neplătit dar disciplinar” al modelului de comunism de tip nord-coreean din anii '80. Nu ni se spună însă ce model de comunism a fost cel din anii '50 și '60, cind Ion Iliescu era „activist bine plătit” și încă disciplinat. Sau dacă indisciplina „bine plătită” de la începutul anilor '70 a fost de scurtă durată sau a tăunat într-o indisciplină până în 1985, an din care n-a mai fost cooptat în CC al PCR.

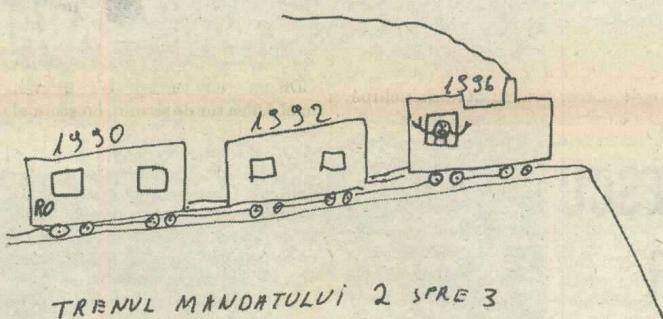
d-l Pavel Cămpăeanu recunoaște că el însuși a început ca „activist extrabugetar” în anii războiului. Nu ni se spune dacă mareșul Antonescu a refuzat să-l plătească preferind să finanțeze mai bine războiul criminal împotriva URSS sau Kominternul lăua mai greu legătura cu „activul”. Devine „bugetar” după război, dar se retrage în 1956. Din cîte știu eu, poate greșeș, din PCR (atunci PMR) nu te retrageai cînd doreai, ci cînd nu te mai dorea partidul, deseori chiar cu un

Stimată redacție,

Am citit și recitat, de mai multe ori, articolele d-lui Ioan Mușlea – „Clujul tuturor posibilităților” (PULS „22”/9 oct. a.c.) –, deoarece mă interesează în cel mai înalt grad. Dincă de faptul că, în mare, îl dau dreptate d-lui Ioan Mușlea, săn articol și aspecte neclare sau asupra cărora am altă părere, poate mai aproape de realitate. Doresc să clarificăm acele aspecte pentru neclujeni.

d-l Ioan Mușlea fiind și dumnealui clujean, realașarea – chiar din primul tur de scrutin – a primarului Gheorghe Funar, ales și în 1992, îl privește și pe dinisul. Primarul este al orașului, al tuturor clujenilor, indiferent dacă ne place sau nu. Exprimarea „multi dintre clujeni ... s-au pricopis ... cu un primar pe măsură”, fiind vorba de cei care „nici nu și-au revenit încă de pe urma localelor”, dă a înțelege că cei care au votat pentru alt candidat îl merită pe primarul ales de alti. Care să fie gîndul d-lui Ioan Mușlea?

Mi se pare că cei care cred că lucrurile s-au schimbat la Cluj în bine au, totuși, dreptate. Cred că popularitatea d-lui Emil Constantinescu a crescut continuu din 1992, acum fiind cea mai mare. Aceasta, în condiție în care, la alegerile prezidențiale din 1992 în orașul și județul Cluj, pe locul I s-a situat d-l Emil Constantinescu. Dacă și atunci toată țara ar fi votat așa, am avea acum alt președinte. Iar în legătură cu primarul ales este ex-

TRENUL MANDATULUI 2 SPRE 3

Desen de László László

glont în cap. Sau poate partidul și-a redus activitatea, treburile mai importante fiind deja terminate: alungația regelui, întemeierea burgho-mosierimii, deportația în Bărăgan, furul caselor etc. Nici munca cu sclavii de la Canal nu mai continua, deci a fost posibil ca o parte a activului de partid să fi fost trecută înalte munci.

Si Petru Dumitriu a părăsit activul PCR cam în aceeași perioadă, a părăsit chiar și RPR-ul, astă nu-l-a impiedicat ca, abia intors, să intre imediat în clubul fanilor lui Iliescu.

Cu stimă,

H. Giurgiu, Sibiu, 27.10.1996

Stimate domnule Perjovschi,

Sunt un cititor vechi și poate și un colaborator al revistei „22” și îmi place în mod deosebit limba lui grafic utilizat de dv. După părerea mea, surprindeți de cele mai multe ori esența problemei. Drept recunoaștere și împlinește... că o parte a Opozitiei a votat cu PUNR și cu același Gheorghe Funar”, se induce în mintea cititorului confu-

gerat să spui că „o imensă majoritate tacută și doar atit: Gheorghe Funar este omul nostru care ne apără de unguri și-i face la respect, ridicind statui și cruci minunate...”. Pentru actualul primar au votat anul acesta cca 80 mii de clujeni, față de 60 mii pentru PUNR. Indiferent de manifestările d-lui Gheorghe Funar ca șef de partid și politician, trebuie judecată separat statuța dumnealui ca primar. Cei care călătoresc mai mult prin țară spus că cel mai bine gospodărită orașe sunt Clujul și Iași. Iar cele aprox. 20 mii de voturi în plus, obținute de primar comparativ cu PUNR, ne spun și ele multe.

Fiind vorba de „majoritatea silențioasă” de la Cluj, realitatea este că majoritatea clujenilor sunt silențioși, indiferenți de culoarea lor politică, și participă în număr scăzut la manifestările de stradă și mitinguri la care sunt zgromosiți, ca prin alte locuri. Participarea la Adunarea pentru Ardeal, din Piată Lucian Blaga/19 oct. a.c., prilejuită de vizita d-lui Emil Constantinescu, a cca 2.000 de simpatizanți poate fi societății un succés pentru Cluj.

Atunci cînd în articolul d-lui Ioan Mușlea se afirmă că „analiza lucidă a rezultatelor de la locale indică împărțirea... că o parte a Opozitiei a votat cu PUNR și cu același Gheorghe Funar”, se induce în mintea cititorului confu-

zia dintre votul alegătorilor pentru alegerea primarului și consiliului local și alegerea de către Consiliul Municipal Cluj a viceprimarilor. Acolo, în sechetele de alegere de către consilieri și a celor doi viceprimari, o parte a consilierilor Opozitiei (pe care biții alegători i-au votat pentru a le reprezenta interesele și opțiunile politice) au avut o „defecțiune” și se pare că doi dintre ei, votul fiind secret, au votat pentru alegerea unui viceprimar PUNR și a unuia MER. Aceasta, în situația cînd în Consiliu erau 15 consilieri PUNR (și aliații) și 15 consilieri ai Opozitiei, al 31-lea consilier fiind al PSDR (și se pare că a votat alături de Opozitie). În plus, o altă „defecțiune” a unor dintre consilierii Opozitiei a făcut ca tactica aleasă pentru a putea avea 2 – sau cel puțin unul – viceprișari din partea Opozitiei să fie cunoscute de consilierii PUNR și aliații săi și, astfel, să poată fi contracarăță. A afirma, așa cum face d-l Ioan Mușlea: „Clientela lui Gheorghe Funar ... se recrutează, în mare ei majoritate, din cei peste 200 mii de clujeni de data recentă care se îngheșează în promiscuitatea cartierelor de blocuri” înseamnă să da dovadă de un dispreț exagerat, vecin cu jignirea, față de locuitorii blocurilor (mai ales prin folosirea cuvîntului „promiscuitate”) și a nu exprima realitatea. De ce numai 80 mii de voturi pentru Gheorghe Funar, din totalul de 200 mii locuitorii ai blocurilor? Aceasta să fie imensa majoritate tacută? Sîi de ce numai în Cluj locuitorii blocurilor votăză astfel? Au blocurile din Cluj ceva deosebit față de blocurile din alte localități care-i face să voteze pe clujeni într-un anumit fel? Sîi nu locuiesc în blocuri și clujeni „vechi” care au fost obligați să se mute la bloc din cauza demolărilor? Sîi, oare, locuitorii care nu stau în blocuri, mai ales nomenclaturiști, foști sau actuali, votăză în grup cu Opozitie? Referirea la umorul d-lui Gheorghe Funar „culminind ... în concluzii și sentințe de tipul «ca nuca în perete», atit de gustate în Ardeal ...” denotă dispreț față de ardeleni care nu-si are justificarea în realitate – este de mirare din partea autorului, și el tot ardelean.

Cu privire la triumfalismul post festum al candidatului CDR, trebuie să recunosc faptul că nu am înțeles,oricit am incercat, ce vrea să spună autorul Ioan Mușlea.

Despre impunere de la centrul a lui Petre Lițiu pe lista de candidați a ANL, cel mai supărător pentru alegătorii de rînd este faptul că acesta a candidat la localele din 1992 pentru postul de primar din partea PAC, să ales deputat pe lista PAC, pentru ca ulterior să părăsească această formație pentru PL '93. Cine-i dă dreptul unui deputat ales de alegătorii unui partid să treacă, după ce a fost ales de alegătorii aceluia partid, în alt partid? Cum mai poate el să spună că reprezintă interesele alegătorilor? Sîi cazul nu este singular, astfel de păsări călătoare sunt destul de numeroase. Ar fi cazul votării unei legi prin care, în astfel de situații, deputații respectivi să fie eliminati din Parlament și înlocuți cu următorii candidați de pe listele partidelor în cauză. Interesant ar fi fost să aflăm de la d-l Ioan Mușlea, pachist și dinisul, de ce pachistii clujeni nu au dat dovadă de aceeași fermitate ca cei ieșeni, respingându-l pe d-l Petre Lițiu. Personal, îmi exprim admirația pentru pachistii ieșeni, pentru care cred că cuvine să adăugăm și calitatea de rectitudine morală.

Întrucăt situația Băncii Dacia Felix încă nu este clarificată, mi se pare că afirmația din finalul articoului, de a se sconta, ca urmare a rezolvării acestelui afaceri, pe un cîstig de 400 mii de voturi pentru PSDR, nu are suport real.

Valentin Roșescu,
Cluj-Napoca, 24.10.1996

GABRIEL ANDREESCU

Un mic pas al democrației, un mare pas pentru România

La ora cînd scriu aceste rînduri, victoria CDR în alegeri și asigurarea unei majorități parlamentare CDR-USD-UDMR sunt sigure. Datele preliminare fac foarte probabilă victoria lui Emil Constantinescu în al doilea tur de scrutin. Într-un amestec de ușurare, bucurie și oboseală, aş nota cîteva gînduri care îmi vin în aceste momente în minte:

1. Constitue un caz excepțional în istoria României cînd puterea trece din mîinile unor forțe politice aflate la guvernare în mîinile adversarilor pe baza rezultatelor urnelor. Astă înseamnă că, incipientă, confuză, luată în deridere, ciuntită și permanent amenințată, în două cuvinte, fragilă și relativă, democrația a funcționat.

2. Noua majoritate (potențială) din Parlament are suficiente forță pentru a face rapid acei cîțiva pași care depind mai mult de vîntă și mai puțin de condiții. Accesul la informație pentru cetățean și atribuirea certificatelor de proprietate, licitații corecte și legislație avantajoasă pentru investitori, desigur, întîi de toate ordine în televiziunea publică și alte instituții care au servit clientela și nu țara, îtă ce se poate aștepta imediat. Excelenta prestație a lui Victor Ciobea, realizată în condiții financiare și legislative cu nimic mai bune decât cele ale nefericitului său predecesor, arată că în România se pot încă face numeroase lucruri numai prin bunăvoie și inteligență.

3. Noua echipă de la guvernare va avea de întîmpinat greutăți teribile,

la moștenirea Ceaușescu adăugindu-se „pîrjolul” lăsat de precedesor. Contextul este ideal pentru viitoare încercări de destabilizare. De aceea, alegerea lui Emil Constantinescu este de două ori necesară (pentru schimbare și pentru „stabilizarea” schimbării). Ea va limita, cred, de asemenea, tentația trufiei, un mare pericol pe care l-am văzut mijind, în noaptea de 3 spre 4 noiembrie, de cîteva ori, pe ecranul ProTV.

4. Schimbarea politică din România a vine într-un moment de dinamizare a interesului structurilor euro-atlantice pentru regiune. Naveta care are loc, în ultimele săptămîni, în capitalele Europei Centrale, luarea în calcul, de către NATO, a Slovaciei, întrebările care se pun (de către analiști și oficiali) despre situația din România arată că, deși am ratat cîteva etape, cuplarea în perspectivă la lumea occidentală depinde încă de Parlamentul și Guvernul rezultante din alegerile din 1996. Nici o responsabilitate nu este mare, pentru actuala echipă, decît fructificarea acestei șanse.

5. Spre deosebire de ce se întîmplă în 1990, și chiar față de 1992, imaginea celor devotați democrației despre (fosta) Opoziție a fost în 1996 mult mai nuanțată, mai reținută, mai sceptică. Dar de-abia de acum această poate să arate, liberă de constringerile electorale, cum gîndește și ce vrea să facă. Să dăm astăzi încrederea noastră învingătorilor!

ANDREI CORNEA

Victorie cu responsabilități

Și, în sfîrșit, a venit ziua (sau mai degrabă noaptea), o zi în care mulți nu mai credeau, alții nu mai sperau și-o vadă. Ziua care părea imposibilă unora, pe care comploturile și conspirații naționale și internaționale păreau să fi interzis cu desăvîrsire. În fine, o zi aproape unică în istoria României: aici, unde guvernările se schimbă fie prin moartea naturală a conducătorului, fie prin revoluții și lovitură de stat, îtă că apare posibilitatea unei alternanțe democratice.

După o campanie dură, adesea ameteioare, după panica posibilității unor fraude, „mai mari decât în 1946”, cum au scris unii jurnaliști prea înțelepți, după ce partidul de guvernămînt a aruncat în luptă toate calomniile de care era în stare și toate confuziile pe care le mai putea născoci, îtă că primele rezultate (încă provizorii) indică o deținută victorie a CDR cu cca 32% din voturi. PDSR nu obține decât 22%, USD – 13%, UDMR – 7%. Rezultatele la prezidențiale sunt și ele promițătoare pentru Opoziție: deși Ion Iliescu conduce cu 31%, Emil Constantinescu s-a apropiat de el la 28%, Petre Roman are 21%, György Frunda 6%, ceea ce înseamnă că președintele CDR are acum bună sansă de a deveni, în al doilea tur de scrutin, președintele României.

Să observăm aşadar că:

1. Distanța dintre CDR și PDSR este mai mare decât cea estimată de sondajele preelectorale, în schimb distanța dintre calificații în turul doi al alegerilor prezidențiale s-a micșorat față de ceea ce acestea indicaseră.

2. USD obține un rezultat mult mai slab decât cel așteptat, spre deosebire de Petre Roman, aflat mult

peste performanțele formațiunii pe care o conduce.

3. Se confirmă tendința de concentrare a voturilor asupra citorva partide. Astfel CDR, PDSR și USD obțin laolaltă 70% din sufragiile electoratu-lui, în timp ce, în 1992, CDR, FDSN și FSN obțineau numai 57%. După redistribuire, s-ar putea ca cele trei formațiuni împreună cu UDMR să dețină cca 80% din locurile viitorului Parlament.

4. Se confirmă declinul partidelor naționaliste și național-comuniste luate în ansamblu. PUNR este cu 2-3% mai slab decât în 1992, PRM este ceva mai mare, PSM are probleme să depășească pragul de 3%, PS este scos din cursă.

5. Vom avea, cu siguranță, o altă majoritate: totul sugerează că se va face, fie și în pripă și sub presiunea evenimentelor, o coală CDR-USD, la care, eventual, va fi cooptat UDMR. Negocierile nu vor fi simple, mai ales că rezultatul lor ar trebui să fie un guvern puternic, capabil să scoată țara din politica jumătăților de măsură ale guvernării Văcăroiu.

6. Pe 3 noiembrie, majoritatea românilor a votat, cu o bună participare, pentru schimbare. Dar nu pur și simplu pentru o schimbare de stil, nu doar pentru o viață cantitativ mai bună, ci și pentru o viață cu altă calitate, nu atât pentru o altă guvernare, ci pentru o altfel de guvernare. Oamenii așteaptă, desigur, îmbunătățiri ale nivelului de trai; dar este limpede că marea speranță stă într-o relație diferită față de cei care se vor afla la putere. Nu stim deocamdată cum va arăta noul guvern, dar știm bine deja că de mare va fi răspunderea sa în față țării.

• Un ultim sondaj CURS

Centrul de Sociologie Urbană și Regională (CURS) a prezentat un sondaj de opinie realizat în ultima decadă a lunii octombrie pe un eșantion de 1.076 persoane. Dintre candidații la președinție continuă să conduce Ion Iliescu, cu 32%, urmat fiind de Emil Constantinescu – 28% și Petre Roman – 21,5%. Pentru Parlament, cel mai bine plasat este CDR – 32%, apoi PDSR – 26%, USD – 16,5%, UDMR – 6,5%, PRM – 5%, PUNR – 4%, ANL – 3% etc.

Joi 31 octombrie

• BEC ia o decizie controversată

Biroul Electoral Central, printre-o decizie controversată, a hotărît ca ziaristii și observatorii interni să nu poată asista la numărătoarea voturilor pentru alegerile din 3 noiembrie. Decizia BEC contrarie Constituția și Legea electorală.

• Ultimele mitinguri electorale

Sub sloganul „certitudinii victoriei”, mii de bucureșteni au participat la ultimul marș și miting electoral al CDR. „E marșul certitudinii victoriei împotriva comunismului”, a spus Emil Constantinescu. La Sala Polivalentă din București s-a desfășurat ultima manifestare electorală a PDSR, al cărui mesaj a fost: „Sperăm că România va intra în mileniul III avându-l în frunte pe Ion Iliescu”. Mitingul electoral USD s-a concentrat îndeosebi pe ideea victoriei împotriva președintelui Iliescu.

Rubrică realizată de
MARIAN CHIRIAC

Luni 28 octombrie

• Zilele prezintă sondaje finite secrete

Mai multe cotidiane au publicat datele unui sondaj IRSOP, realizat în perioada 18–22 octombrie și finit în secret deoarece relevă tendință de scădere a audienței PDSR și a lui Ion Iliescu. Astfel, candidatul Ion Iliescu ar fi fost votat de doar 29% dintre alegători (față de 33% la începutul lunii august), în timp ce Emil Constantinescu se menținea constant (26%), iar Petre Roman se afla în ascensiune (de la 16 la 20 procente). Pentru partide, situația ar fi următoarea: CDR – 30% dintre voturi, PDSR – 24% și USD – 15%.

• Protocol de colaborare tehnică între partide de opozitie

Directorii de campanie a nouă partide și alianțe politice de opozitie au semnat un Protocol tehnic pentru supravegherea corectitudinii alegerilor. Redactat în opt puncte, Protocolul prevede colaborarea prin reprezentanți, în secțiile de votare, pentru prevenirea fraudelor în timpul procesului electoral.

Martă 29 octombrie

• BEC a respins observatori LADO și Pro Democrația

Biroul Electoral Central a admis parțial contestația PDSR împotriva asociațiilor LADO și Pro Democrația, respingîndu-le astfel acestora 41

Miercuri 30 octombrie

• Liberalii din CDR vor colabora în Parlament

PNL și PNL-CD au semnat un protocol de colaborare parlamentară, documentul fiind considerat un prim pas în vederea unificării liberales în cadrul CDR. Protocolul prevede ca cele două partide să constituie grupuri parlamentare comune și, totodată, realizează unificării celor două partide în 1997, sub denumirea de Partidul Național Liberal.

• CDR îl linjește pe funcționarii publici

Președintele CDR, Emil Constantinescu, precizează într-o declarație-apel că funcționarii publici „pot fi siguri că după schimbarea ce va urma alegerilor nu vor fi înlocuiți din motive politice”. „CDR va construi un stat de drept și va acționa pentru ca funcționarii publici să fie în slujba oamenilor, să-și facă datoria eficient și în demnitate deplină”.

ILIE ȘERBĂNESCU

Leul – din nou la dispozițiile pieței negre

Este deja nevoie de peste 4.000 de lei pentru a putea cumpăra dolarul la casele de schimb ori pe piața neagră. În vreme ce acesta pare pur și simplu aproape de negașit pe așa-numita piață interbancară, care de mult nu mai operează, nici măcar cît de cît, tocmai din cauza penuriei de valută.

Situatia pe piața valutară pare într-adevăr gravă. Volumul tranzacțiilor valutare a scăzut abrupt și îngrijorător. Cei mai mulți solicitanți de valută – chiar și în cuantumuri mici – sînt refuzati de către bânci în onorarea cererilor lor. Imprumuturi massive au fost făcute de Banca Națională pe piața interbancară a capitalului privat – atât prin contractarea de credite sindicalizate, adică de la consorții de bânci, cît și prin emiterea de obligațiuni –, dar piața românească pare goală de valută. Semn probabil că resursele imprumutate au fost folosite pentru plata serviciului datoriei externe, care în acest an s-a ridicat la circa 1,3 miliarde dolari, precum și pentru consolidarea rezervelor valutare oficiale ale Băncii Naționale.

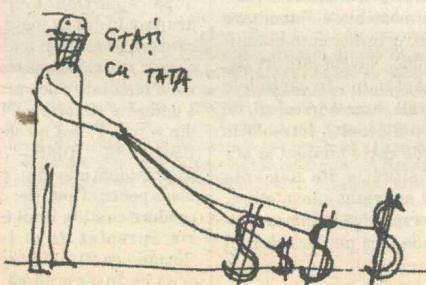
Bani pentru importurile energetice par să nu mai fi rămas. Și este vorba de vreo 300 de milioane de dolari lunar în perioada noiembrie–martie, mai precis de circa 1,4 miliardă dolari pe ansamblu. Acestea dacă prețul petrolierului pe piețele internaționale nu va spori în continuare. În ultimul timp, prețul tonei de țării a crescut de la 125 de dolari la 170. Ceea ce, în situația actuală a economiei românești, reprezintă un adevarat dezastru. Cu atât mai mult dacă majorarea prețurilor pe piețele internaționale nu se opreste.

Banca Națională și guvernul au în vedere contractarea unor noi imprumuturi special destinate importului de energie pentru a degaja piața valutară de efortul procurării valutelor necesare acestor importuri. De altfel, piața valutară nici nu ar putea să procure resursele de care ar fi nevoie, nici dacă ar fi dirijată în acest scop întreaga valută tranzacționată pe această piață, cel puțin judecind după nivelul tranzacțiilor medii zilnice realizate în ultimele luni. Deci o nouă ipotecă pentru guvernul viitor, în seamă căruia va cădea efectuarea corecțiilor necesare în economie pentru a se putea face față, încă din anul viitor, platjilor substanțial sporite față de anul acesta, în contul datoriei externe.

Este vorba de devalorizări ale cursului valutar al leului și de creșteri ale prețurilor interne. Sînt exact corecțiile de mai mult timp necesare în economie și care, din cauza alegerilor, nu au fost întreprinse la timp. Sînt însă corecții doar amînate cu ajutorul creditorilor externe contractate și care, mai devreme sau mai tîrziu, trebuie oricum efectuate.

Nefiind însă efectuate la timp, ele vor fi, evident, cu mult mai costisitoare, și economic și social, pentru că la nota lor de plată se adaugă și dobînzile la creditele luate.

Ca „preț al tuturor prețurilor”, cursul strîngă laolaltă influențele tuturor factorilor care acionează în economie și asupra economiei. Moneda națională nu poate fi mai bună decît economia pe care o reprezintă. Relativa stabilizare a cursului leului obținută în 1994, după ani de degringoladă, a fost rezultatul exclusiv al politiciei de restricții monetare și bugetare promovate, potrivit rețetarului prescris de FMI, și îndeosebi al majorării dobînzilor la rate care să compenseze inflația și care să opreasca fuga de leu spre valută. Numai că, întrucât această politică la nivel macro nu a fost urmată de indispensabila restructurare la nivel micro, în întreprinderi – care constituie adevarata reformă –, reușitele pe linia relativei stabilizării, inclusiv a leului, nu au substanță și durabilitate, riscând mereu să se piardă.

De altfel, aflată permanent în penuria din cauza dezchilibrului dintre cererea de valută din importuri și oferta de valută din exporturi – dezchilibră niciodată acoperită de către bânci în timp din surse externe, finanțarea din străinătate stînd întotdeauna sub semnul incertitudinii –, piața valutară din România nu are ca mijloc de echilibru decît devalorizarea leului. În aceste condiții, încrințenarea guvernului postdecembrist în menținerea artificială, din motive politice sau electorale, a cursului leului nu a făcut și nu face decît să stimuleze jocul la devalorizare al tuturor operatorilor de valută (agenți economici, bânci, case de schimb, particulari indivi-

duali) și să încurajeze pe intermediari (bânci, case de schimb) să utilizeze valută pe o piață proprie, și nu să o schimbe între ei pe o piață integrată. Așa-numita piață valutară interbancară nu este interbancară, pentru că valuta nu circulă între bânci, iar casele de schimb rămîn a constitui o piață aparte, al cărei curs, întotdeauna mai devalorizat decît cel de pe piață oficială, îl anunță pe acesta din urmă (ca un antemergerător) cu cîteva luni mai înainte. Acest mecanism acceleră de fapt devalorizarea leului și prezintă pericolul de scăpare, din cînd în cînd, de sub control a cursului. România pare să fi rămas singura dintre pretendentele la integrare în Uniunea Europeană în care nu operează un curs unic al monedei naționale pe teritoriul țării.

Poate că în piață în penuria, „jocul la devalorizare” al operatorilor economici, desigur deranjant și chiar pasibil de a fi condamnat, este, totuși, din punct de vedere strict economic și financiar, aproape firesc. El nu poate fi combatut decît lăsînd cursul să echilibreze cererea și oferta. În orice caz, tentativele de menținere artificială a cursului încurajoază de fapt speculația și sfîrșesc într-o ulterioară scădere și mai pronunțată a cursului.

Desigur, cursul leului poate fi controlat și e bine să fie ținut sub control. Însă numai cu o condiție: să nu se încerce să se oprească tendința pe care o reclamă situația economică. Din acest punct de vedere, îndiferent că place sau nu, cursul valutar al leului trebuie să fie lăsat liber, mai ales că – în situația actuală – tinerăsa sa în continuare în chingă poate conduce la o explozie de tip bulgăresc care să anuleze toate eforturile de pînă acum pe linia relativă stabilitării a economiei.

Si mai ales că sporeala severă a prețului petrolului, intervenită în ultimul timp pe piețele internaționale, majorează nota de plată a importurilor de țări, condiții în care orice încercare de amînare a absorbiției acestora în economia internă ar constitui pur și simplu o bombă.

S-ar părea că situația este într-atât de grea, încît România, în ciuda imprumuturilor masive contractate pe piață internațională a capitalului privat, a ajuns din nou la mîna FMI. Un mesaj extrem de clar a fost, se pare, transmis din partea instituției, în care se cere, pentru deblocarea finanțării externe, integrarea pieței valutare interbancare, adică de fapt eterna și eternă liberalizare a cursului.

O devalorizare a leului de circa 25% este probabil inevitabilă într-o primă fază. De scăderi și mai pronunțate însă poate să ar trebui, în principiu, să ne temem, pentru că, dacă economia oficială nu va mai avea posibilităță, leul, în mod paradoxal, va fi susținut de economia paralela sau subterană. Pînă la un punct, aceasta practică intens jocul speculativ la devalorizare a leului, dar, dincolo de o anumită limită, mai și protejează leul, nu dintr-o iubire, ci din interes. În economia subterană acționează hoți, dar nu nebuni sau proști, care printre speculație năușitoare asupra leului să nu reușească altceva decît să capoteze ei însăși în propriile afaceri impotriva, din cauza unui leu blocat de proprietate, un leu pe care să nu-l mai vrea nimenei și cu care să nu se mai poată face nimic.

Drept la replică

Doamnă redactor-șef,

Prestigioasa dumneavoastră revistă, în ediția sa cu nr. 43 (349), din 23–29 octombrie 1996, în articolul „Casa mizeriei, vilele luxului și un S.O.S. disperat”, apărut sub semnătura Dianei Turconi, acordă un plus de atenție Regiei Autonome Administrația Patrimonialui Protocolului de Stat, prin intermediul primarului comunei Snagov, d-l Nicolae M. Marinescu. Afirmațiile tendențioase ale acestuia, corroborate cu interpretările apartinând autoarei, creează în fața cititorilor imaginea conexiunii de tip cauză-efect între situația dificilă în care se găsesc copiii de la Școala specială nr. 12 – Tîncăbești și RAAPPS.

Înainte de toate, se cuvine să se face precizarea că servicii de reprezentare și protocol, similare celor prestate de RAAPPS, există în toată lumea și, în special, în țările dezvoltate, ele fiind organizate pretutindeni în funcție de tradiție și specificul fiecărei țări.

Tocmai din motivul invocat mai sus apare ca nejustificată afirmația potrivit căreia RAAPPS ar fi „acaparat ilegal” vilele de la Snagov, mai

ales că întreaga activitate a instituției noastre este strict reglementată prin acte normative și are ca obiect asigurarea serviciilor de reprezentare și protocol pentru Senat, Camera Deputaților, Președinție și Guvern, indiferent de culoarea lor politică predominantă.

Revenind, se cuvine să admitem că Sursurile de Reprezentare și Protocol Snagov sunt datorii către bugetul local Snagov, dar responsabilitatea pentru această situație nu revine Regiei, întrucât invocata stare de fapt își găsește corespondent în managementul de calitate întoîniciată asigurat fostei societăți comerciale Snagov, al cărei activ, dar și pasiv succesorul a fost preluat de noi cu doar 10 luni în urmă, respectiv de la 1 ianuarie 1996. Astfel, soldul datorilor către bugetul local Snagov la 31.12.1995, reprezentînd impozitele neplătite pe terenuri și clădiri ale fostei societăți comerciale Snagov, se ridica la nu mai puțin de 200.853.659 lei. E adevărat că legea ne obligă să stîngem debitele pe care societatea preluată le avea față de creditori, ca și față de bugetul statului. Dar la fel de adevărat e și faptul că

una dintre preocupările noastre prioritare a fost să diminuăm obligațiile financiare ale Sursurilor Snagov față de bugetul local, așa cum rezultă și din ordinul de plată nr. 874/8.10.1996, în baza căruia Primăria Snagov primește de la RAAPPS suma de 50.252.257 lei, și din ordinul de plată nr. 383/25.10.1996, prin care SRP Snagov varsă în contul aceleiași instituții suma de 10.000.000 lei, urmînd ca pînă la 20 noiembrie să se adauge încă 35.000.000 lei. În paranteză fie spus, soldul pe anul în curs al sumelor datorate la bugetul de stat cedate sub incidența Ordonanței guvernamentale nr. 13/1996, care permite agenților economici să amîne respectivele plăți fără penalizări, pînă la sfîrșitul anului.

Iată de ce ne-ar fi bucurat dacă d-l primar, văzînd eforturile noastre fără echivoc de a ne încadra în litera legii,

Adevărul literar și artistic nr. 343

• Victor Rebengiuc:

„Dacă nu se va schimba ceva, persecuțiile politice vor duce la dezastru teatral românesc”

• Vasile Sporici: Cine se teme de Ștefan Lupașcu?

• Nadia Anghelescu – Cu Eugeniu Coșeriu despre lingvistică

spre deosebire de echipa managerială anterioară, ar fi procedat astăzi încît să păstreze colaborarea cu noi în termeni rezonabili, fără a da conotația pe care a înfesat să o dea în revista dumneavoastră difiicultăților finanțare moștenite de RAAPPS de la fosta societate comercială Snagov.

Cu convingerea că revista „22” nu toleră genul de confuzii cuprinse în articolul „Casa mizeriei, vilele luxului” și cu speranța că veți completa informațiile oferite cititorilor dumneavoastră și cu punctul nostru de vedere, vă asigurăm de toată considerația și respectul datorate unor intelectuali de talia celor care fac să existe publicația dumneavoastră.

Biroul de presă al Regiei Autonome Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat

ZOE PETRE

Final de campanie

Am în față un text, pe care l-au publicat *in extenso* cîteva zile și pe care l-au primit prin fax, bănuiesc, mai multe birouri de campanie electorală, despre instruirea activului PDSR în vederea falsificării alegerilor. Am încercat, în bună metodă critică, să verific autenticitatea și – obiectiv vorbind – prea multe argumente externe, cum se spune, n-am găsit: faxul și la îndemnă oricui, monopolul mașinilor cu corp mare de literă nu mai există, elementele de autenticare formală nu prea abundă, aşadar. Metodologia falsificării alegerilor pe care textul o expune este extrem de brutală și deci la îndemnă oamenii brute, așa că, la limită, poate fi inventată de orice minte pușă pe ticălosii. Ceea ce m-a hotărât însă, ceea ce mi s-a impus ca o dovadă orbitoare a autenticității pedeseriste a textului, a fost o „mică frază”, vorba lui Proust: „la alegerile din vară, oamenii noștri au fost luati prin surprindere”.

Așculați puțin ce frumos sună: „oamenii noștri”, această sintagmă atât de familiară nouă, tuturor, din filmele anilor '60, cu activiști buni, apropiati de colectiv, care înlocuiau cu autentică simțire oficiul „tovărăș”, păstrat pentru clipe soleme, cu „oamenii”. Era și un banc, cu Ștefan cel Mare care își mobiliza oastea la luptă cu argumentul irezistibil că „ne așteaptă oamenii”, adică turcii.

Despre cîte se vorbește așadar, în propoziție? Despre oamenii noștri. Ce au pătit ei? Ei au fost luati prin surprindere de alegerile din iunie. „Oamenii” erau siguri că vor cîștiga fără probleme, și dușmanul i-a păcălit fiindcă n-au fost atenți. Nici nu știa ce să admir mai întâi în această sintetică expresie a pedeserismului de bază: inconștiență – și Ceaușescu a fost „luat prin surprindere” în '89, cinismul – orice proces electoral și o problemă de iuțelă de mînă a insului și de neatenție a adversarului; imaginația grosolană: cîștigă alegerile cine pune mai mult purgativ în cafeaua părții adverse. Acestea e, văi, adevăratul chip al guvernărilor noștri actuale; mă simt ca în serile aceleia din '90 cind aflam că „să intunerici” și că România a fost la discreția unei bande ca a lui Terente.

Aceeași senzație de *déjà vu* am avut-o, cu o conotație inversă, în clipa în care, la spectacolul perfect mecanic pe care TVR l-a intitulat „dezbatere finală”, microfonul candidatului Ion Iliescu s-a oprit la jumătatea cuvintului. Această mascaradă – construită după rețeta „democrației incipiente” din '90, cind la TVRL apăreau, într-o succesiune halucinantă, revoluționari autentici și revolutionari deghișați, falși căpitanii, administratori de bloc, filosofi, dădăce și pompieri, susținând un ecran de lehamite și de haos – a devenit brusc un spectacol demn de atenție. „Luat prin surprindere” de faptul că i-s-a putut aplica efectiv aceeași regulă de timp ca și celorlalți candidați, Iliescu a continuat să vorbească în gol o clipă: ecranul plin pentru o secundă de imaginea „președintelui permanent” bătind din buze ca un pește a meritat tot circul falșilor prezidențiali.

Dincolo de euforia contrastelor, de plăciseala de plumb a unor lecturi successive ale operelor aproape complete, în versuri sau în proză, ale celor mai mulți candidați, au existat cîteva indicii interesante.

RODICA PALADE

TELEVISIONE

Prestația TVR

Nu a fost o surpriză pentru nimeni că TVR, care este, reamintim, televiziunea publică, trăitoare de pe urma contribuabilului, a organizat atât de prost dezbaterea finală dintre cei 16 candidați înscriși în cursa prezidențială de la 3 noiembrie. „Dezbateră” nici nu e termenul potrivit, pentru că ceea ce s-a putut vedea în seara zilei de 30 octombrie pe micul ecran nu a fost decât un sir de monologuri contra cronometru.

În spațiul enorm și impersonal al uneia dintre sălile Casei Poporului, candidații au părut niște școlari care

vorbeau doar cînd le venea rîndul și numai despre ceea ce prevedea lectia-scenariu a TVR. Cine a îndrăznit să spună și alteceva – cum ar fi, de exemplu, divulgarea faptului că TVR i-a constris pe candidați să accepte condițiile impuse de ea, condiții parafate prin semnătura șefilor de campanie respectivi – era pe loc penalizat prin tăierea microfonului. Chiar dacă sistemul de înscriere în cursa prezidențială permite astăzi oricărui fantezist narcissist sau insomniac să devină candidat, o televiziune națională, din respect față de sine și față de oamenii care

privesc, ar fi putut imagina o formulă inteligentă de a-i aduce în scenă pe competitori. În schimbul acestei prestări obligatorii, i-am văzut pe cei trei moderatori ai emisiunii, Dionisie Sîncan, Paul Soloc și Emanuel Isopescu, trei fosile, evocînd cu brio cel mai dens întuneric ceaușist, cum supraveghneau cu vigilență ca nu cumva monologul adormitor să alunecă pericolos spre dialog. Așa încît, în final, fiecare dintre cei trei televizionisti a putut raporta superiorului său: „*In timpul serviciului meu, nu s-a întimplat nimic deosebit*“.

În scenariul TVR, Gheorghe Funar, Adrian Păunescu, C.V. Tudor, Constantin Mudava (cu o cruce mare, de lemn, cît o lingură) erau așteptați să mai „spună una”, prin care să ne învingem plăcîșul și moțiala, desigură, în joc era chiar conducerea țării. După cum se știe, toți acești „extravaganti” sunt cotatați în sondaje sub 3%. Candidații „serioși”, Emil Constantinescu, Ion Iliescu, Petre Roman și György Frunda,

au fost cu grijă uniformizați, în aşa fel încît, privind TVR, nimeni nu a putut să-și facă o altă părere decît cea virîță pe gît de șapte ani de zile. Sî, ca nu cumva acea altă părere să se infiripe pe canalele de televiziune private, reamintim că, doar cu o seară înainte, Antena 1 îi invitase pe primii trei clasați în sondajele de opinie, Ion Iliescu, Emil Constantinescu, Petre Roman, pentru o dezbatere. Candidatul Ion Iliescu a lipsit de la dezbatere, lăsînd în studio un scaun gol, fapt ce amintește de practica utilizată de Ilie Năstase, candidatul PDSR la alegerile locale.

Camuflată ipocrit în spatele legii (timpi de antenă etc.), TVR s-a aflat încă o dată „eroic”, la datorie. La datorie față de partid și față de conducător. O instituție care va trebui să intre, odată și odată, în legalitate ar putea să învețe că profesionalismul, respectul față de telespectator, inteligența și imaginația nu vor fi niciodată ilegale. Dar toate acestea sănt o altă „televiziune”.

Liderii CDR la marea manifestație din 31 octombrie

O viziune mai degrabă folclorică decît cultivată a machiavelismului – *le fin mot* al oricarei politici mai spălate, după opinia multora dintre noi, care nu s-au ostentat măcar să citească, dincolo poate de *Principe*, opera florentinului – cere omului politic să mintă dacă vrea să cîștige. Ideea că un om politic se definește – ba chiar și cîștigă – mai degrabă prin adevărurile pe care le poate enunță fără să rămînă singur, cu adevărurile lui pe brațe, pare așa mai simplu, mai de la țară. Peste doar cîteva zile, vom vedea dacă alegerile pot fi cîștigate doar prin intoxicare, sau se mai poate și altfel. Dacă perseverăm în a confunda onestitatea cu prostia și echivocul cu abilitatea, negăm însă premise propriul nostru discurs despre valorile democrației; dacă perseverăm în a socoti că e mai sic, mai pragmatic, mai rentabil politic să cultivăm ambiguitatea sub pretextul pragmatismului care ne învăță că trebuie să păcălim electoratul pentru a-i face apoi bine cu de-a sila, ne situăm, orice s-ar spune, mai aproape de cea de dupuri recomandat de Miron Mitrea decît de un angajament politic realist. L-am luat prea în serios pe d-l Brucan cu ai săi 20 de ani, răstimpul necesar pentru două generații, cea a stabilitor și cea a fiilor de stabi, pentru a se întări asupra noastră. Dacă ieșim pentru o clipă măcar din biroul confortabil al observatorului reac și autist în lumea adevărata a oamenilor vii, ne oferim o mare surpriză: România nu e cuantificabilă, nu e deductibilă, nu e previsiblea pînă la capăt.

Vă propun să ieșim o clipă din logica aparentelor și să recapitulăm: cine, dintre cei 16 candidați prezidențiali, a declarat răspică că nu există compromis posibil cu regimul Iliescu și cu personajările lui? Am scandat impreună, nu așa de demult, „Iliescu pentru noi! Este Ceaușescu 2” și vreau să cred că, dacă am aruncat asupra acestei plăci amintiri un val de discreție, astă s-a întimplat nu fiindcă ne-am schimbat părere despre continuitatea de fond între dictatură și directocrată, ci fiindcă răspunsul majoritar la această temă nu s-a dovedit pe măsură așteptărilor noastre. După toate cîrdășile, patrulează sau triuhiulare, roșii sau verzi, practice de oamenii președintelui, este oare mai bine sau mai rău – pentru valorile profunde ale unei Românie democratice, ca și pentru interesele politice immediate care se supun efectiv acestor valori – să lăsăm o ușă discret întredeschisă pentru orice negociere? Politica este arta, nu imperativul compromisului, și linia care desparte compromisul de compromitere e prea fină pentru a fi observată de departe, de la masa de lucru.

Ion Iliescu – cel de-al treilea temnicer al României

– Interviu cu SERBAN PAPACOSTEA, director al Institutului de Istorie „N. Iorga“ al Academiei Române, realizat de RODICA PALADE –

● Decembrie '89–noiembrie '96 – etapa finală a regimului sovietic-comunist din România
 ● Pe plan extern, regimul instalat în decembrie '89 a manifestat devotament total față de URSS și de sistemul ei hegemonic; pe plan intern – efortul de a salva esențialul sistemului comunista și concesiile minime în sfera libertăților politice și economice ● Tratatul încheiat cu URSS în 1991 – simbolul cel mai autentic al orientării regimului Iliescu. Ion Iliescu a insistat asupra necesității ratificării tratatului chiar în pragul prăbușirii URSS ● Tratatul cu URSS – act calificat de încălcare a intereselor naționale ● Marea contradicție a politicilor externe actuale: orientarea congenitală și structurală spre Rusia și discursul paneuropean ● Cei trei temnicii ai României: Gheorghe Gheorghiu-Dej, Nicolae Ceaușescu, Ion Iliescu ● Misiunea lui Ion Iliescu – păstrarea, cu toate mijloacele, a esenței puterii comuniste ● Când lunga și sinistra paranteză a comunismului se va închide (doar prin părăsirea scenei de către gruparea Iliescu), naționea română își va regăsi identitatea ●

Domnule profesor Serban Papacostea, se pare că acum, cu alegerile din noiembrie, încheiem o etapă. Etapa ar fi cea dintre decembrie '89–noiembrie '96. Cum ați caracterizat-o?

Intervalul deschis în decembrie 1989 o dată cu răsturnarea lui Nicolae Ceaușescu și care se va încheia o dată cu retragerea din funcția de conducător al statului a actualului președinte va intra în istorie ca etapa finală a regimului sovietic-comunist din România, inaugurat în martie 1945 cu instaurarea lui Petru Groza în fruntea guvernului țării.

Această ultimă etapă se caracterizează, ca și persoana care o intrușează, prin două trăsături dominante, strict interdependente: devotament total față de Uniunea Sovietică și cu sistemul ei de hegemonie în Europa central-răsăriteană, pe plan extern; efortul de a salva esențialul sistemului comunista, de a reduce la minimum strict necesar, impus de condițiile istorice modificate, concesiile acceptate în sfera libertăților politice și economice, de a menține controlul asupra pîrghioilor puterii în toate sferele vieții social-politice, pe plan intern.

Aș dori să încep prin a comenta planul extern.

O dată instaurat, în imprejurări a căror esență și desfășurare reală sînt încă tănuite națiunii, nou regim s-a manifestat deplin solidar cu forța căreia îl datoră „totul“. Manifestările acestei solidarități îndepărtătoare au fost multiple, de la apelul la ambasada sovietică în zilele fierbinți din decembrie 1989 pînă la cele mai apropiate. Dar simbolul cel mai autentic al acestei orientări a fost tratatul încheiat de conducerea statului român în aprilie 1991 cu regimul sovietic reprezentat în acea vreme de Mihail Gorbaciov. Acest tratat, negociat din partea românească de dl Adrian Năstase și semnat de președintele țării, Ion Iliescu, a fost caracterizat, scurt timp după semnarea sa, de cei care s-au ocupat de el în publicistica vremii și care i-au înțeles semnificația reală drept un act de vasalitate, un act de sprijinire a hegemoniei sovietice care se clătina, de întimpinare a efortului conducerii sovietice de a-și menține, într-o nouă formă, adaptată noilor imprejurări, hegemonia în spațiul central- și est-european, de a reînnoi sistemul de dependențe vasalice impuse de trecut de Uniunea Sovietică sateliștilor ei europeni.

Da. Numai că România a fost singura țară fostă comună care a încheiat acest tratat, spre deosebire de celelalte foste state-satelită.

Ați preîntîmpinat gîndul meu. Este semnificativ faptul că toate celelalte țări s-au scuturat de acest tratat și au refuzat să accepte însăși ideea unui nou tratat de acest fel. Chiar și Bulgaria, țară tradițională fidelă Rusiei și Uniunii Sovietice, a respins noua legătură de dependență cuprinsă implicit și explicit în textul tratatului întocmit de conducerea sovietică și de exponentii intereselor ei în România. Tratatul a fost, aşadar, chiar mai mult decât un act de vasalitate din partea României față de Uniunea Sovietică. El urma să devină platforma care avea să slujească restabilirii suzeranității Uniunii Sovietice asupra ansamblului fostilor ei sateliști; era destinat să servească drept model tuturor țărilor de curînd eliberate de sub tutela Moscovei, care urmă să-l limiteze libertatea pentru a satisface interesele hegemonice ale „marelui frate“ din Răsărit, care credea încă în viabilitatea puterii sale. În cazul cel mai favorabil, noua formulă ar fi fost o „finlandizare“ a statutului țărilor foste sateliști; mai probabil, el urma să consacre un drept de control nu numai asupra politicilor externe, dar și a unor aspecte ale politicilor interne a acestor țări. România, adică regimul ei instaurat cu concurs sovietic în decembrie 1989, oferea modelul potrivit pentru acest nou tip de relații conceput de Kremlin. Așadar, regimul de atunci din România, aflat și astăzi la conducedre

cerea țării, și-a asumat misiunea de a salva hegemonia sovietică aflată în plin proces de destrămare. Remarcabil și totodată caracteristic este faptul că, chiar atunci cînd s-a produs prăbușirea URSS, cînd a avut loc puciul de la Moscova, în vara lui '91, condusă de la București, prin vocea președintelui Ion Iliescu, a insistat asupra necesității ratificării tratatului, în care vedea sprijinul cel mai sigur pentru propria sa putere. Mergind împotriva evoluției istorice, fruntașii de la București s-au angajat în această direcție punînd înaintea intereselor țării pe cele ale puterii tutelare, ale imperiului sovietic. A fost în același timp un act calificat de încălcare a intereseelor naționale și un caz remarcabil de orbire istorică, de refuz de a vedea realitatea, deși prăbușirea Uniunii Sovietice era iminentă, iar toți cei care știau să situeze faptul actual în perspectiva trecutului și a viitorului au înțeles că situația de pînă atunci era pe cale de a se destrăma; dar exponentul principal al vasalității țării s-a îndirijat să nu accepte realitatea.

Dar nu cumva era o modalitate a conducerii de la București (mă refer tot la președintele Iliescu) de a-și arăta recunoștința față de Moscova pentru un serviciu pe care Moscova îl făcuse anterior celor de la cîrma României?

Nu cred că poate există îndoială în această privință. Revelații viitoare ale arhivelor, ale celor sovietice în primul rînd, vor confirma neîndoilenic constatarea că între nou regim constituit în decembrie '89 la București și condusă din Kremlin a existat o legătură omobilă. Dar legătura consacrată prin tratatul din aprilie '91 a fost mai mult decât expresia recunoștinței noii puteri instaurate în România (recunoștință, dacă și cînd se manifestă, și un fapt subsidiar în relație politice). Tratatul a fost manifestarea subordonării totale a țării și a intereselor ei față de protectorii de la Moscova ai regimului Iliescu. Una dintre primele acțiuni ale noii puteri a fost să se prezinte ambasadei sovietice, „nă și te cîte cîte suntem“. Demers gratuit, întrucît sovieticii știau prea bine cine erau noii conducători, de vreme ce ei îi selectaseră și îi desemnaseră pentru și în funcție pe care le-au ocupat.

A urmat apoi al doilea moment marcant al dependenței, tratatul mai înainte amintit. Identificarea cu interesele puterii protectorale s-a dovedit atât de neînțină, incit, în ajunul prăbușirii Uniunii Sovietice, aflată în *articulo mortis*, adică pe patul de moarte, cum spun catolicii, președintele țării și-a făcut apariția la televizor pentru a susține necesitatea confirmării, a ratificării acestui act a căruia caducitate era iminentă. Un tratat care de altminteri nu a fost supus dezbatării publice, deși angajații tot prezentul și viitorul țării, fapt a căruia gravitate nu are nevoie să fie subliniată. Am avut prilejul atunci să public un articol în care am arătat că de mult se asemăna acest tratat cu cele impuse de Poarta Otomană domitorilor români în secolele XVI–XVII, prin care aceștia se obligau să fie „prietenii ai prietenilor și dușmani ai dușmanilor“ puterii otomane. Există în tratatul din 1991 o clauză similară pe care am semnat-o la vremea aceea opiniei publice.

S-au adăugat la legăturile deschise, oficiale, cele occulte, între mafiole economice dezvoltate în ambele țări prin destrămarea economiei socialiste și ca urmare a politicilor de stat, mai mult încă decât a unor procese spontane. Legăturile dintre aceste mafiole care tind să acapareze pîrghiole economice în Federația Rusă și în România sunt una din verigile noii dependențe care tînde să se încheie tacit.

Da cum se împăcă această orientare cu discursurile paneuropeene ale Puterii?

Înțrebarea atinge punctul cel mai sensibil al politicilor externe actuale și marea contradicție pe care aceasta o conține: cea dintre orientarea congenitală

și structurală a regimului din România spre Rusia și încercarea de a împăca cu solicitatul ajutor și scut apusean, cea dintre realități nedemocratice pe care regimul din România le încorporează și o alianță al cărei cel suprem este tocmai apărarea valorilor democrației. Puterea de la București, care nu a făcut decât concesii formale sau mai degrabă marginale democrației, căută, aşadar să se apropie împotriva evoluțiilor autentici novatoare cu sprijinul lumii occidentale și a formulelor ei de organizare colectivă a apărării, Uniunea Europeană, Tratatul Nord-Atlantic. Rămîne de văzut cît timp poate rezista o asemenea contradicție.

Pînă nu de mult a subzistat, poate mai subzistă încă, la nivelul celui de-al doilea și al treilea eşalon al vechii ierarhii comuniste din România speranța într-o restaurație comună sau imperială la Moscova, restaurație care, se consideră, să-putea repercuta „favorabil“ și în România, permitînd afirmarea tendințelor de restaurație a puterii comuniste nedeghitate în țara noastră. E o stare de spirit pe care am putut-o constatat atât la București, cit și în provincie, în rîndurile nomenclaturii minore. Formula „cu față la Răsărit“, lansată la începuturile regimului comunist de un fruntaș al guvernului Petru Groza, îi călăuzește încă pe unii membri ai actualei și ai fostei pătuři conducătoare. Rotăția spre Apus, cînd nu e cu desăvîrșire dezaprobată de ei, și considerată ca produs al unei triste necesități. De aici inadecvararea totală într-o declarație de intenție prooccidentale și structurale moștenite de la regimul comunist, conservate cu grija de actuala putere.

Cu față la Răsărit“ a stat (și stă) Puterea comună. Restul populației a nutrit permanent un profund sentiment antisovietic.

Este adevarat. Dovadă alegerile din 1946, care au fost o respingere totală a comunismului. La ordinul sovieticilor s-au înregistrat și s-au transmis – pe căi, bineînțeles, secrete – rezultatele reale. Astăzi acestea se cunosc și chiar colegii noștri, istoricii sovietici, care au avut acces la dosarele din arhivele lor referitoare la alegerile din 1946, spun că rezultatul real a fost o victorie covîrșitoare a Opoziției, în special a PNT și a lui Iuliu Maniu. La data aceea însă funcționau reflexele sănătoase ale întregii nații. Există o țărănim, care, desigur, nu avea un nivel inteligențial ridicat, dimpotrivă, dar care avea cîteva repere esențiale: atașamentul față de pămînt, față de credință, față de forțele și instituțiile constitutive ale naționii, și care instinctiv știa că noua Putere vine din afară, că este impusă împotriva poporului român și de aceea a respins-o; și, atât cît i-a fost cu putință, s-a opus desprinderii brutale din legătura ei

fundamentală cu pământul. Această desprindere din rădăcinile ei a țărănimii a fost programatic urmărită de regimul comunist, aspect major al efortului ei de a aservi cu desăvîrsirea societății românească.

Vorbii de țărănimie, dar astăzi toate straturile au fost smulse din propria lor rădăcini.

Sigur că da, nu trebuie să ne facem iluzii în această privință. Cele patru-cinci decenii de comunism, între care socotesc și anii actualei puteri, au reușit să creeze o stare de largă confuzie în populație, confuzie care, sper, pe temeul ultimelor evoluții, este pe cale de a se destrâma. Dar procesul va mai cere timp, să nu uităm că în aceste cinci decenii mașina de zdrobit personalizată pusă în funcție de regimul comunist a reușit să atragă de partea Puterii o clientelă dobândită prin diverse metode: prin privilegii, acordare unei minorități restrânse, prin teorearea de masă și prin controlul absolut asupra mijloacelor de influențare a opiniei, păzit cu grijă de regimul totalitar. Realitatea inaugurată în '45 de regimul Petru Groza, care a marcat începutul sinistrei paranteze a dominației sovieto-comuniste în istoria românească, nu se va încheia decât o dată cu dispariția acestui regim și cu ieșirea lui din istorie, împreună cu cel care îl încarneaază astăzi la nivelul cel mai înalt și veghează la supraviețuirea lui: al treilea temnicier al țării, exponent suprem al ordinii sovietice în România, al treilea conducător al acestei țări în perioada dominată de partidul communist și de varianta sa metamorfozată actuală. Acest regim, de la începuturile sale și pînă astăzi, nu a fost și nu este altceva decât emanata ocupației sovietice. Chiar cînd s-a refugiat în formula națională, cînd a încercat să-și confere o identitate națională, regimul comunist a rămas în esență pañicul sistemului impus de sovietici, o imensă carceră în care a fost închis poporul român, ca și celealte popoare din sfera de domnie sovietică, de altminteri.

Vorbii de la treilea temnicier. Să-i pomenim pe toți.

Deci, primul temnicier ar fi Gheorghiu-Dej, al doilea Nicolae Ceaușescu și al treilea Ion Iliescu.

Al doilea temnicier, Ceaușescu, își crease reputația antisovietică. Era el care de-adăverătorea cu spatele la Răsărit?

În faza finală, cînd sistemul era amenințat, Ceaușescu a solicitat intervenția trupelor sovietice pentru a înăbuși mișcarea de emancipare declanșată în Polonia de sindicatul Solidaritatea. A simțit pericolul pentru întregul sistem, cu care era fundamental solidar. În Polonia a fost o reacție puternică împotriva acestei imiștuni României. Eram cu delegația de istorici români în Polonia cînd nici s-a spus: „Înțelegem pe d-l Honecker că cere intervenția în Polonia pentru că o cer foștii nazisti din guvernul lui; și înțelegem pe cehi pentru că noi am participat în '68 la ocuparea Cehoslovaciei. Îi înțelegem pe sovietici pentru că astăzi și treabă lor, le amenință hegemonia. Însă nu înțelegem intervenția României împotriva noastră“. Chiar și la ultima convocare la Moscova, cînd Gorbaciov, venit de la Malta, nu a făcut decât să le comunică sefiilor de stat o serie de situații noi, între care desființarea Tratatului de la Varșovia, singurul conducător comunist care a încălcăt consensul de tăcere și de ascultare fără replică a puterii Nicolae Ceaușescu, care a cerut intervenția militară sovietică pentru salvarea sistemului comunist pe care îl declara amenințat de „uneltili imperialiste“. Cînd sistemul însuși a fost amenințat, naționalismul de paradă al lui Ceaușescu a cedat terenul „internacionalismului proletar“, adică puterii sovietice, divulgind astfel rădăcina și esența reală a propriei sale puteri.

Să revenim la temnicieri.

Ei sunt cei trei pe care i-am numit, cei trei președinti ai României din '45 pînă la zi, principali demnitari ai Partidului Comunist Român și ai formulei sale succesorale actuale, instaurată în decembrie '89, conducători a căror funcție esențială, în planificarea sovietică, a fost aceea de a menține România în sfera hegemoniei imperiale sovietice.

Teroarea de masă a fost mijlocul esențial al înfăptuirii acestui program în vremea lui Stalin; dar teroarea permanentă a fost una din caracteristicile dominante ale regimului comunist de-a lungul întregii sale existențe. Cînd trupele sovietice s-au retras din România, în vremea lui Hrușciov, Gheorghiu-Dej a lansat un nou val de teroare, „a doua glaciată“ cum i-a spus, pentru a veni în întimpinarea exigenței principale a sovieticilor: menținerea comuniștilor la putere.

După aceea, au urmat cîțiva ani de destindere, pauză de refacere pentru regimul comunist, de adaptare la o nouă situație. Această pauză a corespuns cu ultimii ani ai lui Gheorghiu-Dej și cu cei dintii ai lui Ceaușescu; ani de destindere relativă, cu oarecare bunăstare și cu unele înlesniri în domeniul circulației și al informației. După care, regimul a retras concesiile acordate în anii precedenți. Sub Ceaușescu, după 1971, teroarea a mers crescendo.

Nu mai erau lagările și închisorile de masă de odinioară, dar au fost variante ale terorii adaptate la noile realități, măsuri care s-au agravat pe măsură cu regimul se apropia de sfîrșitul său. A urmat regimul instaurat după prăbușirea lui Ceaușescu, sub conducerea celui de-al treilea temnicier care a împiedicat evoluția țării spre libertate autentică. Misiunea asumată de Ion Iliescu și de colaboratorii săi a fost aceea de a păstra, cu toate mijloacele, esența puterii comuniste și dependența față de Uniunea Sovietică, sub aparențele democratizării. Interesul specific manifestat de sovietici pentru menținerea la putere a comuniștilor în România după '89 se explică și prin hotărîrea lor de a-și păstra dominația la răsărit de Prut. Si, incontestabil, regimul proaspăt instaurat la București s-a achitat cu maximă constinciozitate de obligațiile sale „internaționaliste“ și în această privință.

Dumneavoastră vedeti o continuitate?

Absolută continuitate. Parafrâzindu-l pe un ilustru om politic francez voi spune că „comunismul e un bloc“, inclusiv cel din România și în ciuda metamorfozelor inevitabile pe care i le-împus istoria. Un bloc foarte coerent, în cuprinsul căruia îndirijarea de a salvgardă esența puterii comuniste s-a îmbinat perfect cu fideliitatea față de hegemonia sovietică.

SERBAN PAPACOSTEA, istoric. Născut la București, la 25 iunie 1928. A urmat cursurile liceului Cantemir Vodă din București și ale Facultății de Litere din București, absolvite în 1949. Pontator-dactilograf la Cooperativa Reciclării (1950-1951). Colaborator științific al Institutului de Istorie al Academiei RPR (1950-1952). Minitor de cărți și bibliotecar la Biblioteca Centrală Universitară (1954-1957). Cercetător științific la Institutul de Istorie al Academiei RSR (1957-). Doctor în științe istorice (1968). Director al Institutului de Istorie N. Iorga al Academiei Române (1990). Membru corespondent al Academiei Române (1990 -); membru corespondent al Academiei Ligare de Științe și Litere.

Studile sale istorice sunt consacrate cu precădere unor aspecte majore ale evului mediu tîrziu: expansiunea thalassocratică italiene - Genova și Veneția - în bazinul Mării Negre și în spațiul central-european; cruciații tîrzii; unirea bisericească între Roma și Bizanț; ortodoxie și heterodoxie în Europa central-însărătoreană; intermeierea statelor românești și premisiile ei istorice; relații internaționale în secolele XIII-XV.

Publicistică politică în zilele și revistele: Europa, România liberă, Cotidianul, „22“ etc. Arestat și condamnat administrativ în 1950 pentru frecventarea Bibliotecii Institutului Francez din București.

Domnule Papacostea, un personaj care a făcut rău poporului său poate să îasă înștiință din istorie?

Sub raportul destinelor individuale, evantaiul posibilităților nu are limite. V-ati referit, bănuiesc, la epoca contemporană, luată aşadar cauzul lui Honecker. Răsturnat de la putere, arestat, emigrat în Uniunea Sovietică, restituit Germaniei, a fost eliberat, după o aparență de proces, a emigrat în America de Sud, unde a murit de moarte firească. A beneficiat de două pensii, cea de victimă a regimului nazist și cea de înalt demnității al regimului comunist. În această privință, destinul individual își spune hotărît cuvințul, iar acesta e imposibil de prevăzut.

După alegerile din acest an, cum vedeti dumneavoastră situația, în cazul în care lucrurile se schimbă și în cazul în care ele nu se schimbă?

În cazul în care nu intervine o schimbare radicală, va continua declinul societății românești cu inevitabilitatea lui consecintă, erodarea actualei puteri, în măsura în care se dovedește incapabilă să-și reinnoiască

baza. În formula ei actuală, puterea neocomunistă, cum a caracterizat-o pertinent Corneliu Coposu, și-a fixat între altele, ca scop principal, păstrarea pîrghilor puterii în economie prin constituirea, din cadrele structurilor comuniste, a unei noi clase de „capitaliști de stat“. Acestea le-a încredințat o parte însemnată a resurselor economice ale țării, a capitalului național, în încercarea de a adapta regimul la cerințele economiei de piață, fără a pierde controlul asupra societății. E ceea ce explică, probabil, piedicile enorme pe care le operează regimul pătrunderii capitalului străin și chiar constituirei unui capital românesc autonom față de putere. Foarte întîrziat în evoluția spre economia de piață, în mare măsură din cauza moștenirii epocii Ceaușescu, care a impuls cu rigurozitate respectarea ortodoxiei leninist-staliniste în sfera economică, actualul regim are nevoie de timp îndelungat pentru a opera cu succes transferul și a-și consolida noile poziții în economie. De aceea, evită concurența reală cu un capital pe care nu îl poate controla, concurență care s-ar putea dovezi fatală pentru efortul său de a-și proteja propriii oameni de afaceri, titlulari ai averii de stat, care le-a fost distribuită. Blocarea reformelor de structură se explică în bună măsură prin această tendință.

Cind se va produce o schimbare reală, va trebui lămurită și chestiunea acestor averi comune, naționale, sustrasă colectivității și împărțită spre fructificare delegaților puterii în viață economică. S-a petrecut, în fapt, un imens jaf la scară națională pe care actualul regim și persoana care se află în fruntea lui l-au pus lacale programele pentru a-și asigura pe termen lung pîrghile puterii.

Toate regimurile totalitare în prăbușire au căutat să-și asigure o bază economică, mijloc de salvare colectivă, individuală, sau, și cazul celui din România, de consolidare a continuității politice. Încă se discută despre aurul naziștilor, despre fondurile mișcării legionare, despre curtoile lui Ceaușescu s.a.m.d.

Dar, evoluind în continuare în direcția de pînă acum, în esență profund conservatoare, a unui capitalism de aparență, parazitar, necreat, regimul nu face decât să-și submineze progresiv bazele proprii sale puteri, să-și pregătească sfîrșitul. Perspectiva acestui sfîrșit e la orizont, fie că structurile actuale continuă politica de pînă acum, fie că acceptă transformarea reală, nu cea declamatorie, practicată pînă acum. Doar modalitatea sfîrșitului e diferită de la un caz la celălăt.

Dacă va înțelege, ceea ce a refuzat cu încăpăținare pînă acum, că formula de guvernare pe care tinde să o mențină și în contradicție totală cu evoluția istorică generală, dacă va întreprinde pașii necesari în direcția reformelor de profunzime, dacă va evolua cu hotărîre spre structurile occidentale, care nu sint numai o soluție de securitate politică și militară, ci un sistem de valori de civilizație care trebuie acceptate pentru a primi dreptul de a fi integrat în ele, atunci regimul din România se va fi rupt hotărît de trecutul său totalitar. Dar acest pas nu îl poate întreprinde un om care prin vocația, formația și tot trecutul său s-a identificat cu lumea totalitarismului sovietic și a excrescenței sale din România: omul totalitarului cu Moscova.

Cind lunga și sinistra paranteză a comunismului va fi încheiată, atunci abia națiunea română va reveni la matca istoriei proprii și își va regăsi identitatea colectivă. Din clipa aceea opera de recuperare va fi autentică și se va desfășura accelerat, potrivit capacitații dovedite a poporului român de a recupera timpul istoric irosit.

Aș vrea să vă întreb dacă vedeti vreo asemănare între momentul de acum și cel al alegerilor din noiembrie '46.

Există posibilitatea să se repete faptul din '46, mare fraudă. Regimul se află în fața unei opțiuni tragic pentru el, dar mai tragică încă pentru poporul român. Are de ales, și e ultimul moment cind poate să o facă, între valorile autentice ale libertății, prin integrare efectivă în ordinea europeană și euro-atlantică – dar în acest caz trebuie să se debaraseze de sistemul pe care s-a întemeiat și de formulele de guvernare de pînă acum – și între o reacție conservatoare, mai pronunțată decât cea actuală, un refuz categoric al evoluției, și atunci e sigur că deznodăjîntul, la o dată pe care nu o putem anticipa, va fi dramatic, asemănător finalului precedentului regim. Pentru că, mai curînd sau mai tîrziu, istoria își impune cursul. România spunea că destinul pe cei care îl acceptă îi poartă; iar pe cei care îl refuză îi trage. Să sperăm, totuși, că înțelepicuine va triunfa în cele din urmă, că o cumpărire la rece a realităților lumii contemporane îi va determina pe cei mai puțin aserviți trecutului dintre conducătorii actuali să accepte schimbarea de fond, nu cea formală la care s-au limitat pînă acum.

CONSTANTIN SIMIRAD, primarul Iașului

O structură capabilă să formeze guvernul

- Interviu realizat de IULIAN ANGHEL -

Domnule Constantin Simirad, sănătă primarul ANL al unuia dintre cele mai mari orașe din țară. Care credeti că vor fi rezultatele finale ale alegerilor generale în Iași, știu fiind că, pe ansamblu, ANL nu a avut în timpul campaniei electorale o poziție prea bună, cel puțin aşa cum a fost ea reflectată în sondajele de opinie?

Din sondajele pe care le-am făcut, s-ar părea că ANL va obține în final, pe județul Iași, în jur de 14%, ceea ce înseamnă un procent foarte bun. Am putut obține ceva mai mult dacă această sigălă, mărul și calul, ar fi avut timp să se impună electoratului ieșean. Alianța noastră a fost făcută ceva mai tîrziu și, prin urmare, simbolul nostru este mai greu de percepție. Cred totuși că ascocerea mărului la Alianța Națională Liberală se va dovedi benefică pentru rezultatul de la Iași. Nu trebuie uitat că în alegerile locale mărul a cîștigat aici tot ce s-a putut cîștiga – județul și primăria. Am reușit să facem județul Iași fieful Alianței Civice. Sperăm ca acest lucru să fie reflectat de rezultatul final al alegerilor din 3 noiembrie.

Din alegerile precedente (cele din '92, alegerile locale din vara acestui an și, de ce nu, recentele alegeri), se poate observa că, deocamdată, ceea ce influențează un elector în opțiunile sale este nu atât programul unui partid, ci persoana care reprezintă acel partid, personalitatea ce candidă pe lista acestuia. Ce atî facut dumneavoastră, ca primar, pentru ca mesajul ANL să fie receptat nu atât ca opțiune a unor personalități ale partidului pentru o anumită orientare politică, ci ca program coerent, capabil să aducă o schimbare concretă în societate?

Noi suntem încă într-o perioadă de început în viața politică românească, o perioadă de început al democrației, cînd oamenii nu percep programele politice, ci mai degrabă personalitățile. Acest lucru nu s-a întîmplat numai la alegerile precedente sau la acestea de acum, eu cred că și la alegerile din 2000 personalitățile vor constitui acele „locomotive“ care vor trage după ele voturi pentru un partid sau altul. În ce mă privește, fiind primar din 1992, am avut prilejul și posibilitatea de a face ceva pentru județul Iași care să fie percepție de către electorat în bine. Acest lucru a tras a deplasare masivă de voturi din direcția PDSR spre direcția PAC – și astă mai mult cu argumentația rezultatelor deficit cu a personalităților. Fără îndoială, în cei patru ani de cînd sunt primar, eu am fost puternic mediatisat, iar lumea a apreciat munca și corectitudinea cu care am condus primăria. În privința alegerilor de acum, am fost implicat în campania electorală, am încercat să atrag ieșenii de la partea ANL, folosind în acest scop simpatia lor pentru mine. Dacă aș fi fost în frunza unei liste electorale, aș fi putut atrage, poate, mai mulți voturi, pentru că efortul meu ar fi fost astfel justificat. Poate de aceea am întîlnit în timpul campaniei unele remarcă răutăcioase, ca de exemplu: în ce calitate apar eu mereu la televizor sau radio?

Ați avut probleme cu desfășurarea campaniei electorale? Mă refer la relația dumneavoastră cu actualul prefect.

Relația cu actualul prefect, ca și cu cel din trecut au fost normale. Nu am avut incidente de campanie decît la locală, și astă în ce privește retrăpărarea buletinelor de vot. Acum au fost doar mici incidente legate de afilarea pe listele președintilor secțiilor de votare a unor membri PDSR, situație care a creat mici fricțiuni.

Cum ați colaborat cu celelalte formațiuni ale Opozitiei?

Înfiind în campanie electorală, la locală, fiecare partid, fiecare alianță politică a căutat să-și împună propriul candidat. Prin urmare, cum eu eram primar în funcție, toate acurările s-au dirijat către mine. După terminarea alegerilor locale, surpriza a venit prin oferita de colaborare a Convenției Democrate pentru eliminarea din structurile administrației locale a tuturor membrilor PDSR, lucru care s-a și realizat. Domnul Vasile Lupu, președintele CDR Iași, ne-a oferit această colaborare beneficiă pentru toți. Cu alte cuvinte, ceea ce s-a întîmplat în campania electorală a fost ceva firesc, dar cind s-a pus problema alianței efective pentru conduceră, Opozitia și-a dat mină și a colaborat foarte bine. Deci nu trebuie să judecăm o formațion politică după agresivitatea, mai mică sau mai mare, din timpul campaniilor electorale. Cît privește actualele alegeri, important este ca după afilarea rezultatelor să ne dăm mină și să formăm un guvern care să eliminate partide din arcul roșu, care au condus România pînă acum.

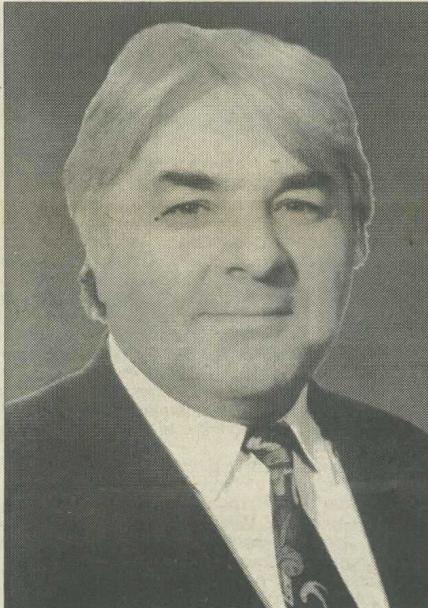
Nedepășirea pragului electoral de către ANL reprezintă un pericol pentru toate forțele democratice

Sperăți în formarea unui guvern care să coopteze ANL în structurile sale?

Cred că ANL va fi cooptat la guvernare, însă asta depinde de procentajul pe care-l va obține în alegeri. Pentru că CDR, USD și ANL se arată a fi deja o structură capabilă să formeze șeful guvernului. Dacă în această coaliție vom reuși să atragem de pe partea noastră UDMR sau UNC, va fi un lucru bun, pentru că vom avea o majoritate guvernamentală mult mai comodă și, de ce nu, suficientă pentru a modifica unele legi care nu au fost redactate în cel mai fericit mod.

Aveți o prognoză pentru felul cum va arăta Parlamentul după aceste alegeri?

Va fi un echilibru destul de stabil în parlamentul viitor. Sper ca Opoziția să aibă în jur de 58–60% din locurile din Parlament. Pericolul pentru întreaga Opoziție ar fi că ANL să nu atingă pragul de 3%, lucru care ar dezechilibra viața politică românească. În această situație, vom avea, poate, surpriza să constatăm că CDR și USD nu au majoritatea și astfel să avem un nou guvern al arcului roșu. Din păcate, acest pericol nu a fost realizat la justa lui

dimensiune de către unii politicieni din Opoziție. Pentru că, dacă atî urmărit campania electorală din țară (cu excepția Iașului, unde noi, cei din ANL, avem grija să arătăm populației că PSM, PUNR și PRM au fost partide care au condus țara), atî văzut că, prin campania electorală pe care au făcut-o, aceste partide s-au comportat ca și cum ar fi făcut parte din Opoziție. Ei au creat o falsă imagine, au criticat foarte mult ce a fost, fără să-și asume responsabilitatea guvernării. Mai mult, chiar PDSR a trecut în „opozitie“ și s-a putut observa cu cîtă inversunare critica faptele negative, fapte care se datorează, de altfel, proastei lor gestiuni în perioada de guvernare. CDR ar fi trebuit să-și axeze mai mult campania electorală, cel puțin ceea ce din final, pe a demonstra lumii că cei care ne-au condus nu sunt numai cei din PDSR, ci și PSM, PRM, PUNR.

Nu cred că totuși că dacă ANL va avea un procentaj, acesta va veni din partea aleagătorilor tradiționali ai Opoziției – și mai ales ai CDR?

Nu este așa. Procentajul ANL se află pe un culoar între ANL și PDSR. Acest culoar s-a suprapus mai degrabă cu culoarul USD. În politica de dezinformare pe care a dus-o TVR, multă lume este supărătă atât pe PDSR (din cauza căruia trăiesc atî de greu), dar și pe CDR, pentru că, prin politica ce s-a dus împotriva lor de către PDSR, au fost discreditați. Această propagandă pedeseristă a avut un mare efect. Deci pe oamenii care sunt atî împotriva PDSR dar și a

CDR am fi vrut să-i căptăm de partea noastră, pentru că ei să nu încapă pe mîna PRM, PSM etc. Dacă i-am fi atras pe aceștia, după ieșirea noastră din Convenție ne-am fi putut situa la un nivel de 12–14%. Din păcate, partidele din ANL nu au fost atât de vehemente în a critica actuala Putere – și acest lucru a adus cu sine declarări căldute, declarări care nu ne-au adus voturi. Din contra: dacă la un moment dat aveam 10% (iar USD, pe atunci, 3%), ulterior, datorită neîncisivității discursurilor noastre la nivel central, am scăpat o parte din electorat în altă direcție. Ar fi trebuit să avem un discurs mult mai caușic împotriva Puterii, dar fără să atacăm CDR. Chiar în campania electorală, deși eram atacați de CDR, eu nu am atacat Convenția.

Au atacat-o, în schimb, Dîna Patriciu și Nicolae Manolescu...

Nu am înțeles de ce s-a întimplat acest lucru, cind dușmanul nostru comun este PDSR cu acolitii lui. Nu înțeleg de ce s-au deturat aceste atacuri acolo unde nu trebuia. Am pierdut voturi și din cauza aceasta. Am fost întotdeauna în dezacord cu astfel de declarări în care, fără nici un motiv, se ataca Convenția.

S-ar putea să fie vorba, la un moment dat, de o strategie greșită la virf, care va costa, într-un fel sau altul, ANL?

Vom face o analiză (după afilarea rezultatelor finale) a strategiei duse în campanie electorală și, dacă ea se va dovedi deficitară, îi vom trage la răspundere pe cei vinovați. Personal, am intenționat să alcătuiesc o strategie locală bine pusă la punct, dar nu am fost lăsat să o fac. Am jucat după muzica ce s-a cîntat de la centru, dar sper, totuși, că vom reuși și aşa, pentru că meritam să avem rezultatele pe care le aşteptăm.

Dacă ar fi să participă la guvernare și vi-ar cere părearea, ce ministre atî cere pentru ANL?

Dacă aș fi întrebăt ce ministre am putea chibzui cel mai bine, aș solicita Ministerul Culturii, Învățămîntul, Externe, Apărare și, nu în ultimul rînd, Interne. Pentru că pentru aceste posturi avem oameni foarte buni, care le pot conduce într-un spirit democratic, așa cum înțeleg eu democrația.

Am făcut din Iași cel mai îngrijit oraș din România

Ați putea să numiți cîteva reușite pe care le-ați avut de cind sunteți primar al Iașului?

Succesul pe care l-am avut la alegerile din iunie a datorat, în primul rînd, activității corecte pe care am desfășurat-o la primărie. Procentul de 72% pe care l-am obținut încă din primul tur s-a datorat faptului că am reușit să fac din Iași cel mai îngrijit oraș din România. Este un lucru pe care nu numai noi l-am afirmat, ci toți cei care veneau aici. Acest fapt a fost sesizat de către cetățenii Iașului. Lor a început să le placă curățenia și au devenit ceva mai păstrător ai curățeniei. Iași a fost și este un oraș care spală străzile de două ori pe zi, un oraș care a redat cetățenilor săi valori culturale lăsate în uitare de către vechii guvernanți. Se observă acum o schimbare în bine în comportamentul civic al ieșenilor. Am realizat aceste lucruri în condițiile unui buget de austerație. Am găsit însă modalități de a obține cîteva guri de oxigen printr-o politică financiară proprie a primăriei noastre, politică ce va fi adoptată și de alte primării din țară.

Ați colaborat cu primăria Bucureștiului și cu primarul Victor Ciobea?

Cu domnul Ciobea nu am colaborat. L-am întîlnit o dată într-o competiție pentru președinția federației municipiilor. Acolo, creîndu-se o coaliție între CDR și USD, eu am pierdut competiția. M-am simțit atunci izolat și frustrat vîzând o coaliție a acestor partide împotriva mea, o coaliție din care eu, firesc, ar fi trebuit să fac parte.

Ce coaliții credeti că se pot realiza după afilarea rezultatelor finale, în afară de cele previzibile la ora actuală?

Aș fi foarte dezamăgit dacă după alegeri s-ar realiza o coaliție PDSR-USD. Cred că ar fi cea mai mare păcăleală pe care au luat-o românii vreodată. Acest lucru mă îngrozește.

Indiferent care vor fi rezultatele, credeti într-o fu-

ziune a nenumăratelor partide liberale? Sunt foarte multe orgolii în mișcarea liberală românească, și acestea au adus prejudicii imense societății politice românești. Nu cred că aceste orgolii vor dispărea imediat după alegeri. Singură intrarea într-o viață politică normală ar duce la dispariția lor.

Ion Iliescu – omul Moscovei

România liberă de vineri 1 noiembrie publică un interviu luat generalului Pacepa de Gilda Lazăr, în care se certifică opinia multor analiști și comentatori politici, conform căreia Ion Iliescu s-a instalat în fruntea țării cu sprijinul Moscovei. Pacepa reia ideea din carteaua sa *Moștenirea Kremlinului* prin care dezvăluie „aluzia făcută d-lui Iliescu de un membru al unei delegații «ideologice» sovietice, potrivit căruia Moscova ar fi mai «fericită» cu «tovarășul Iliescu» în fruntea Partidului Comunist Român. (...) Evoluția evenimentelor din Decembrie 1989, pe care le-am analizat în Moștenirea Kremlinului prin prisma a ceea ce cunoșteam despre intențiile Moscovei de a-l înlocui cu Ceaușescu cu un activist de partid devotat Kremlinului, arată că prisosință că Moscova și-a realizat planul. Este extrem de semnificativ că în noaptea de 22 Decembrie 1989 d-l Iliescu l-a chemat la telefon pe d-l Mihail Gorbaciov spre a-i raporta stadiul loviturii de stat din București”.

Pentru că Ceaușescu erau la curent cu lovitura de stat pusă la cale de Moscova și al cărei beneficiar urma să fie Ion Iliescu, „au fost omorîti în secret, la numai cîteva minute după terminarea «procesului», în condiții ce sunt și azi neclare. Din stenograma așa-zisului proces, rezultă că organizatorii s-au grăbit să-l lichideze pe Ceaușescu deoarece s-au temut că el va relata public ceea ce știa despre relațiile secrete cu Moscova ale membrilor grupului ce s-a autoin-

stalat la cîrma țării. (...) Guvernul din București, realizînd grotescul acestui simulacru juridic, a încercat să-l legalizeze post-mortem, recurgînd la practica moscovită a creării de documente fictive. Un exemplu concluent îl constituie Hotărîrea pentru «Instituirea unui Tribunal Militar Exceptional care să procedeze de urgență la judecarea faptelor comise de CEAUȘESCU NICOLAE și CEAUȘESCU ELENA». Această Hotărîre, ce a fost publicată la mult timp după «proces», este semnată: «Președintele Consiliului Frontului Salvării Naționale, ION ILIESCU. România, București, 24 decembrie 1989». Cei ce au falsificat acest document au uitat însă că d-l Ion Iliescu a devenit președinte legal al Consiliului Frontului Salvării Naționale abia la 26 decembrie 1989”.

Ion Iliescu nu a putut accepta prezentul de după '89, în care metodologia de conducere comunistă devenea inactuală. El nu a încetat să facă uz de serviciile secrete, după cum precizează Pacepa: „În februarie 1990, postul de radio «Vocea Americii» a transmis în mod repetat un interviu pe care l-am dat d-lui Dorin Tudoran. În el am apelat la d-l Iliescu, cerîndu-i să deschidă pentru publicuri uriașele centre de interceptare telefonică și de cenzură poștală ale Securității, așa cum a deschis palatele lui Ceaușescu, și să le transforme în muzeu. (...) Din nefericire, însă, d-l Iliescu a cunoscut numai sistemul

de guvernare sovietic, bazat pe poliție politică, și nu a putut concepe o Românie al cărei președinte să nu aibă capacitatea de a intercepta fără restricții convorbirile telefonice și corespondența poștală ale populației. Un an mai tîrziu, «Afacerea Berevoiești», considerată aici ca un «Watergate românesc», a produs dovezi indubitabile că SRI avea aceeași sarcină de bază ca și precursorul ei, Securitatea: protejarea «conducătorului» și neutralizarea opozitionii politice”.

RODICA PALADE

Scandal politic în teatru

Victor Rebengiuc – un actor ce nu face politică

„În atenția d-lui Victor Rebengiuc, începînd cu data de 25 octombrie 1996 incetează orice fel de colaborare a Teatrului Bulandra cu d-l Victor Rebengiuc pentru următoarele motive: încalcarea Regulamentului de ordine interioară; comportament și etică profesională necorespunzătoare; jignirea publicului spectator. Semnat: director Virgil Ogașanu”.

Această hîrtie oficială, cu antet dar fără număr de înregistrare, a fost înmînată actorului Victor Rebengiuc la cîteva zile după ce acesta, înaintea unei reprezentații cu spectacolul *Copilul ingropat* de Sam Shepard, a refuzat – într-un mod propriu – să fi folosit ca agent electoral al partidului de guvernămînt. „În timpul spectacolului de la «Bulandra», un cetățean s-a urcat pe scenă și le-a spus celor din sală că reprezentația este oferită de PDSR pensionarilor din București. Eu, care nu știu nimic de asta, abia așteptîndu-mi intrarea în scenă, am avut un soc. Am intrat, la rîndul meu, în scenă și am spus: îngăduîți-mi o precizare: eu joc pentru Convenția Democrată”, a declarat Rebengiuc.

Replica din urmă, inexistentă în piesă, l-a deranjat foarte mult pe directorul Virgil Ogașanu, care a avut o

reacție umorală: „Cred că este pentru prima dată în istoria teatrului românesc și în istoria teatrului universal, în general, cînd un actor ieșe din rol și anunță publicul spectator că el joacă pentru o grupare politică, nu pentru cei care sunt în sală. Actorul Victor Rebengiuc spune că «nu mi se ceruse acordul să fiu agentul electoral al acestui partid». Imaginea-vă o scenă în care, în fiecare seară, regizorul tehnic întrebă spectatorii de ce culoare politică sunt, apoi ar comunica acest lucru actorilor și de-abia după aceea, avînd acordul acestora, sărăci drumul spectacolului. Considerăm că asemenea scene, de un adevăratumor negru, nu au ce căuta în Teatrul Bulandra și îmi pare rău că tocmai cel care a slujit atât de ani acest teatru a putut provoca un astfel de incident”.

Actorul Victor Rebengiuc nu a înțeles deloc care sunt motivele pentru care a trebuit să înceteze colaborarea cu Teatrul Bulandra. Nu știe nimic nici despre ce prevede invocatul Regulamentul de ordine interioară. În plus, intenționează să-l dea pe Virgil Ogașanu în judecată „pentru acuzele nefondate și pentru încercarea de a folosi spectacolele teatrului în campania electorală, lucru ce nu este permis de lege”. Rebengiuc, care nu este membru al nici unui partid, spune că el, ca om de teatru, nu acceptă să joace pentru nici o formă politică. „Chiar dacă spectacolul era dat pentru CDR,

eu tot n-ăs fi acceptat așa ceva”.

Marți 29 octombrie, actrița Mariana Mihuț a declarat că, în semn de solidaritate cu soțul său, a decis să se retragă din distribuția spectacolului cu piesa *Copilul ingropat*.

Lucrurile nu s-au terminat încă, așteptindu-se o decizie a Consiliului pentru Cultură al Primăriei Municipiului București.

MARIAN CHIRIAC

CITITORII DIN STRĂINÂTATE

se pot abona la revista "22" achitând la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12:

(pentru dolari în contul 4024009230,
pentru mărci în contul 4024009231,
pentru franci francezi în contul 4024009235,
pentru lire sterline în contul 4024009232,
pentru franci elvețieni în contul 4024009233,
pentru lire italiene în contul 4024009234) sau
(pentru orice fel de valută) trimînd un ccc (money order) pe adresă: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se reține un comision foarte mare de către bânci, rugăm abonații cărora le stă în putință acest lucru ca plățile care se fac prin CEC (nu viramente) să se fac prin CEC-uri plătibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane și plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa occidentală: 140 DM	80 \$	40 \$	20 \$
500 FF	70 DM	35 DM	15 FF
140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT	
56 £	28 £	14 £	
100 CHF	50 CHF	25 CHF	
- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
- Israel	60 \$	30 \$	15 \$
- SUA, Japonia, Australia: 100 \$	50 \$	25 \$	
sau echivalentul în orice monedă convertibilă.			

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Comunicat

Doamnă redactor-suf

În luna iunie a.c., Andrei Ursu a adresat o scrisoare deschisă Președintelui României în care solicită elucidarea „Cazului Gheorghe Ursu”.

Președinția României a adresat un răspuns (nr. H/509/18.07.1996) lui Andrei Ursu (anexat în copie), în care se precizează că ancheta menționată se află în fază de finalizare, apreciindu-se totodată că pînă la sfîrșitul lunii august va fi posibil să fie sesizată instanța de judecătă competentă.

Deoarece pînă la această dată nu s-a comunicat nimic din partea Procuraturii referitor la soluționarea acestui

casă, vă rugăm de urgență să publicați în copie adresa Președintiei (vezi nr. 32/1996 al revistei noastre). Va deveni astfel evident pentru toată lumea că data menționată a fost de mult depășită și că Procuratura amînă iarăși fără termen soluționarea dosarului Gheorghe Ursu, dosar redeschis în anul 1990 în scopul aflării adevărului și tragerii la răspunderea a celor ce se fac responsabili de crima comisă acum 11 ani.

Întreaga societate românească ar avea de căstigat dacă s-ar face dreptate în acest caz tragic, care, în timp, a căpătat valoarea unui simbol.

Andrei Ursu – fiu al lui Gheorghe Ursu
Ovidiu Berdan – cununat al lui Gheorghe Ursu
Radu Filipescu – din partea Grupului pentru Dialog Social
Sorin Vieru – din partea Fundației Gheorghe Ursu

DANIEL DĂIANU

Mersul transformării*

IV

Din episoadele trecute:

• În analiza sistemelor postcomuniste rolul istoriei și al factorilor strucurali este adesea subestimat. Acești factori explică de ce anumite reforme au fost inițiate mai timpuriu și au avut succes în anumite spații naționale, spre deosebire de altele. • În timp ce în Polonia s-a aplicat „terapia soc”, Ungaria rămâne un caz tipic de gradualism, ale cărei performanțe se datorează în mare măsură reformelor parțiale dinainte de 1989. • Cehia este exemplul cel mai ilustrativ de pragmatism, politica de transformare în această țară reușind să-și mențină direcția, consistența și coerența, ceea ce i-a dat credibilitate și succes. • Condițiile initiale favorizante și infuzia de capital străin, mai ales în Ungaria și Cehia, au contribuit mult la intrarea politicilor economice a acestor țări într-un „cerc virtuos”. • Fără infuzia masivă de capital din afară, o economie cu moștenire grea are foarte mari șanse să „mustească în suc propriu”. • Concilierea cerințelor de eficiență economică cu cele de realizare a unui grad necesar de coeziune socială va fi cel mai greu test de guvernare. • Din cauza marilor distorsiuni structurale moștenite și a fragilității instituțiilor în formare, nici chiar „frunză” economilor postcomuniste nu au făcut pași decisivi privind restrukturarea de afincime. • Implozia economiei mexicane, la finele lui 1994, sugerează cătă de vulnerabile sunt și economiile postcomuniste. • Marea problemă a țărilor postcomuniste este cum să edifice o politică de liberalizare și, în același timp, să soluționeze, fără a reinvia practica totalitară, probleme ce reclamă intervenția statului.

Construcția (modernizarea) instituțională nu a fost neglijată în dezbatere, dar, așa cum am subliniat, nu a fost suficient pusă în relație cu povara grea a trecutului, cu ceea ce se mai numește „dependență de părte” (*path-dependency*). Din acest punct de vedere, se cuvine să se menționează două aspecte importante. Unul derivă din rolul instituțiilor în explicarea performanțelor sistemelor; instituții precare, subdezvoltate, conduc la performanțe inferioare ale agregatelor sociale. Instituțiile pot explica atât o productivitate scăzută în agricultură, fragilitatea sistemului bancar, cit și o funcționare defectuoasă a democrației. Instituțiile pot, de asemenea, explica de ce, într-un sistem, ceea ce numim *pattern-ul* statonicită de guvernanță corporativă nu asigură utilizarea eficientă a resurselor. Reamintesc că prin instituții înțelegem și norme ce se bucură de acceptabilitate socială. Un al doilea aspect privește existența a două tipuri de fragilitate instituțională: cea specifică tineretii instituțiilor și cea cauzată de magnitudinea extraordinară a construcției instituționale în curs și intensitatea încordării structurale în sistem.

Deci istoria precomunistă și cea comunăstă a unei țări influențează prezentul și perspectivele sale. Iar strategia de modernizare, acolo unde există, trebuie să țină cont de dificultățile construcției instituționale, ca și de alternativele existente, pe de o parte, timpul nu poate fi comprimat peste măsură, pe de altă parte, facerea de istorie și nu simpla prezenta în istorie – învingerea capcanelor structurale – reclamă „salturi” în timp, care implică vizuire și alegeri în construcția instituțională.

Crescerea economică rapidă și sustinută (durabilă), deci ceea ce urmează recuperării, este o provocare pentru faptul că nu există rețete simple pentru realizarea sa. Teoria convențională sugerează potențial de creștere rapidă pentru orice economie cu abundență de resurse de muncă ieftine, determinantă în ultima instanță este calitatea (eficiența) combinației factorilor de producție – care, la rândul ei, depinde de calitatea instituțiilor și a politicilor economice. Dezideratul creșterii este impus nu numai de tinta apropierei de țările vest-europene, de Uniunea Europeană (ce este un club de națiuni bogate), dar și de nevoiea de a atenua marea încordare structurală din sistem și de a face durabilă macrostabilizarea – intrucât este mult mai facil să metamorfozezi un aparat de producție prin adăugarea de părți sănătoase, și reducerea proporțională a componentelor necompetitive, decât prin simpla realocare de resurse disponibile. Mai trebuie adăugat că o creștere rapidă este favorizată de o economisire internă ridicată și de intrări de capital considerabile sub forma investițiilor interne directe.

Resursele umane din țările postcomuniste sunt deseori indicate ca un atu important pentru dezvoltare, pentru creștere rapidă. În acest sens este invocat și costul forței de muncă atunci când este vorba de atragerea de investiții străine; este neîndoioanelnic că migrația capitalului către țările postcomuniste este motivată de acest cost, care este mult mai scăzut decât în Occident. Dar costul redus al forței de muncă nu este suficient pentru durabilitatea procesului de creștere; este nevoie de construcție instituțională adecvată, de amenajări de infrastructură care să evite blocăje, de calitatea întregului mănușii de factori de producție.

Stabilitatea socială și politică, după cum am subliniat în secțiunea anterioară, este probabil să constituie un mare examen pentru societățile postco-

muniste în anii viitor. Din acest punct de vedere, dezbaterea în literatură de specialitate arătă răspunsuri destul de pale. De pildă, vizuiza neoclasică nu poate să surprindă momentul descoperirii, al ieșirii din rutină și crearea de echilibru prin inovație – ceea ce este caracteristic Școlii neoaustrice și a fost remarcabil ilustrat de Joseph Schumpeter și Friedrich von Hayek cu decenii în urmă. Această și explică de ce evenimentul transformării este crearea unei alte structuri a drepturilor de proprietate, care să deschidă forța creațoriei individului și, mai

departe, a comunității. Totodată, paradigma neoclasică consideră un spațiu atomizat, fără grupuri cu interese specifice și conflicte distribuționale. Este realitatea comprehensibilă printre astfel de simplificare? Las cititorul să-și dezvolte opinile în această chestiune.

Ceea ce demonstrează economia mondială este că aspectele distribuționale în producție și consum afectează homeostaza și performanțele sistemelor și se impun pe agendele de lucru ale guvernelor; „globalizarea” economiei mondiale accentuează fragmentarea socială, ceea ce tensiunea crește structuri sociale inclusiv în țările avansate. Aceste aspecte pot fi ușor identificate azi în numeroase țări vest-europene și în SUA. Cu atât mai mult în țările postcomuniste, unde logica mecanismelor de piață nu poate să nu ducă la diferențieri crescănde de venituri și unde, pe fond așteptărilor cetățenilor – care, totuși, au dorit și așteptă de la revoluții cîștiguri materiale –, chiar și o creștere economică rapidă poate fi acompaniată de nervozitate socială cînd inegalitățile sunt percepute ca fiind excesive. Instabilitatea socială devine o noxă inevitabilă într-un mediu ce produce în mod sistematic „excluși sociali”, indivizi marginalizați. Oricât de atașat am fi de preceptele liberalismului economic, a închiide ochii la evidența realității nu este scuzabil și poate conduce la eșecuri monumentale în politica economică și evoluția economiei.

Se poate releva următoarea chestiune și dilemă implicită: în țările postcomuniste povara asistenței sociale – ce grevează deja mult asupra bugetelor

publice – și spiritul transformării (*Zeitgeist-ul*) presupun o anumită direcție de acțiune, ce pare a fi în contrasens cu măsuri de atenuare a creșterii discrepanțelor în venituri. O asemenea observație este justificată, dar nu poate anula problema ca atare. În mod paradoxal, din acest punct de vedere țările postcomuniste par a fi într-o situație similară cu țările occidentale, care fac eforturi să reformeze statul asistential, întrucât eliminarea sa este practic imposibilă.

S-ar putea ca ceea ce numim capitalism matur să se afle pe o fază a ciclului secular (Kondratiev), care explică unele simptome de obosale și scleroză instituțională, pierderea de viteză economică a unor spații avansate. Această fază ar implica modificări ale alcătuirilor instituționale de ansamblu ca adaptare la dinamica realității. În fond, și apariția elementelor statului asistential (welfare state) a avut loc înainte de publicarea cărții de căpătă a lui Keynes în 1936, fiind impusă de o evoluție a realității economice sociale și politice. Că astăzi este nevoie de eliminarea unor rigidități și anclorizări instituționale (sociale) nu semnifică însă reîntoarcerea neapărat la capitalismul epocii victoriene. Ar fi imposibil. În plus, discuția se cuvine să fi purtată prin prismă competiției între variante de capitalism. Înțeleg că îndreptăț capitalismul mondial este o întrebare care își așteaptă răspuns.

Dilema evidențiată mai sus are deci o dublă bătăie lungă în ce se privește; în sensul imaginării societății în formare în țările postcomuniste ca replică la două seturi de presuși: interne și externe. Afirmă acest lucru deoarece într-un fel ne poziționăm conceptual și ca activitate practică dacă abordăm transformarea într-o țară postcomunistă (în România) ca un subprodus al evoluției lumii după 1989 și altfel dacă vedem transformarea ca efort de modernizare, deci având forță motrice internă. Are sens astfel să vorbim despre un proiect de societate? Eu consider că da. A vorbi în mod supersimplificat de democrație și economie de piață este nesatisfăcător și nici nu poate ajuta găsirea de soluții la problemele acute de politică economică pe termen scurt și lung.

*Fragmente din introducerea cărții în curs de apariție *Transformarea ca proces real. De la comandă la piață*, București, ed. IRLI.

Agregate sociale mari, chiar și atunci când se bazează foarte mult pe mecanismele de piață și beneficiază de ubicitatea restricțiilor bugetară, nu par a dispune de „adaptorii instituționali”, care să asigure automatizarea ajustărilor de ampliere mare. Acest lucru poate explica apariția rigidităților și inertărilor în sistemele mari. Politica de ajustare – care implică intervenția autorității de stat – demonstrază, *ipso facto*, această realitate.

Professional Communication Skills in American English

Mondays and Wednesdays, 15:00 to 17:00

American course taught by former Fulbright Lecturer

Juli Scherer
MA Linguistics, University of Utah

The course will cover the following areas:

- Telephone communication
- Meeting communication
- Problem Solving
- Presentations
- Written communication in professional letters and memos
- Curricula vitae and job application letters
- Employment interviews
- General professional concepts

Requirements for the course: intermediate level of English

Open to the public in roll at any time during the year

Classes will be at the Center for Independent Journalism in the Academy of Theater and Film building
Str. Matei Volevod nr. 75-77, et. 3

Fee: 200,000 per 12 week session
(for one year course)

For additional information phone the Center at 250.84.22 or July Scherer at 726.51.37

MOLNÁR GUSZTÁV

UDMR la răscruce

I

Gusztáv Molnár este conducătorul Grupului de cercetări geopolitice din cadrul Institutului pentru Europa Centrală, Fundația László Teleki, din Budapesta. Cunoscut analist, având o influență recunoscută în mediile care fac politică internă și externă la Budapesta, autor al unor studii care au trezit interesul în Ungaria și în străinătate, este un fervent susținător al principiului devoluției – transferarea unor importante competențe în plan regional, inclusiv crearea unor paralele regionale. Exemplul pentru care optează acum, în demonstrația sa, este cel al Elveției, stat cu o structură federală. Cititorul român poate nota că structura federală constituie numai o formă extremă a principiului devoluției, state precum Spania ori Italia atingând un grad avansat de descentralizare regională fără ca prin asta să se ajungă la federalizare.

• Integrarea în structurile vestice, ce servește interesele naționale ale Ungariei, constituie prioritarea numărul unu a politicilor externe ungare • Tratatul de bază marchează acea strategie politică ce are menirea să-i elibereze pe cei peste un milion și jumătate de etnici maghiari din buncărul etnicității • Cred că este timpul ca UDMR să pună pe masă un amplu plan de reformă a întregului sistem de administrație publică.

Tratatul româno-ungar are și aspecte pozitive

Faptul că în privința Tratatului de bază guvernului maghiar nu a cedat presiunilor UDMR marchează clar limitele influenței politice – pe eschierul politic din Ungaria – a organizațiilor maghiare de peste hotare. A devenit astfel o certitudine faptul că integrarea în structurile vestice, integrare ce servește interesele noastre naționale, constituie prioritarea numărul unu a politicii externe ungare. Această integrare este atât de importantă, încât pentru realizarea ei trebuie să ne assumăm și conflictul de interes – sperăm, vremelnic – cu maghiarimea de peste hotare.

Deși UDMR subliniază pe drept numeroasele sale deficiențe, Tratatul de bază româno-ungar are totuși trei aspecte pozitive.

1. În primul rînd, el ridică la rang de lege, făcîndu-le astfel irevocabile, drepturile naturale dobîndite de maghiari o dată cu prăbușirea comunismului (dreptul de a înființa organizații și partide proprii, de a-și apăra identitatea, dreptul la învățămîntul în limba maternă, la inscripții bilingve etc.), drepturi pe care importante forțe politice – atât din România, cât și din Slovacia – ar dor să le desființeze. Cel mai recent exemplu în acest sens este cuvîntarea rostită de Gheorghe Funar, candidatul pentru președinție al PUNR, care și-a inaugurat campania prezidențială cu o cuvîntare (transmisă în direct de Radio România Actualități), în care nu numai că înculpa NATO sub motiv că pregătește un nou Dictat de la Viena, dar promitea alegătorilor că va desființa și bilingvismul, instituit, după părerea sa, ilegal.

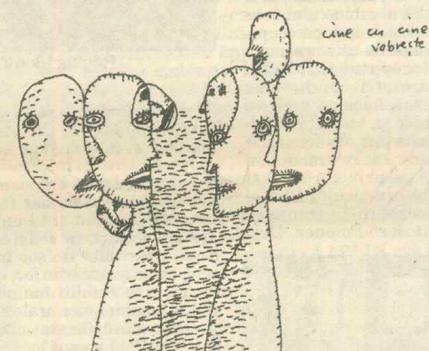
Partidele naționalist-extremiste, antioccidentale, române și slovace, precum și susținătorii din umbră ai acestor formațiuni politice nu se împacă defel cu ideea că maghiarii minoritari și-au cucerit un astfel de spațiu de mișcare, grăție căruia asimilarea lor a devenit imposibilă. Rămîne evident, aşadar, că păstrarea și consacrarea prin lege a acestui spațiu de mișcare este minimul vital, fără de care dăinuirea și existența comunităților maghiare pe pămîntul unde s-au născut nu poate fi asigurată. Tendințele politice care au drept scop desființarea acestui spațiu de mișcare și-au pierdut din sănse prin semnarea tratatelor de bază.

2. Al doilea aspect pozitiv este posibilitatea continuării acestui drum: Tratatul de bază stipulează că părțile contractante vor coopera în perfecționarea cadrului internațional în ce privește apărarea drepturilor minorităților și vor adopta documentele internaționale pertinente, asumîndu-și obligația în acest sens.

3. Ultimul aspect, dar nu ultimul ca importanță pentru maghiarii din Ardeal, este că Tratatul de bază marchează strategia politică, având menirea să-i elibereze, în sfîrșit, pe cei peste un milion și jumătate de etnici maghiari din buncărul etnicității,

din situația înjositoare, atât din punct de vedere politic, cât și moral, situație tocmai de aceea inacceptabilă, a statutului permanent de minoritate. E regretabil că dintre politicienii de frunte ai UDMR singur Frunda György a intuit această posibilitate, declarînd că introducerea Recomandării 1.201 în Tratatul de bază este „un succés al UDMR”. În interpretarea juridică a Recomandării 1.201, dată de Consiliul European, autonomia poate fi realizată nu pe baze etnice, ci teritoriale, în consens cu legislația națională – prin urmare, cu sprijinul și consimțămîntul populației majoritare. „Iar noi – precizează candidatul la președinție al UDMR – am cerut, am revendicat, cerem și revendicăm autonomia teritorială”, ceea ce „este tot atât de avantajoasă pentru români, cât și pentru maghiari”.

GABRIEL ANDREESCU

Problema-cheie ar fi următoarea: pentru care teritoriu revendică UDMR autonomie? Dacă o face numai pentru teritoriile cu populație majoritar maghiară ale Tării Secuilor și ale Partiumului, atunci nu poate respinge învinuirea că, totuși, dorește autonomie pe bază națională sau etnică. Nu mai vorbim de faptul că, în această situație, cu greu ar putea convinge pe cineva că o astfel de autonomie este la fel de avantajoasă pentru români, ca și pentru maghiari.

Autonomia teritorială e necesară în România, dar și în Ungaria

Cred că și astuplul ca UDMR să pună pe masă un amplu plan de reformă a întregului sistem de administrație publică, un program care să fie capabil ca, în acord cu tendințele similare ale partidelor din Opoziție, să desăvîrsească autonomia locală și descentralizarea administrației deja existente, lucruri care i-ar permite apoi, în acord cu practica juridică generală a Uniunii Europene, să ridice problema regiunii Banatului și a Transilvaniei. Dar numai pe baze teritoriale – și nu etnice.

Din păcate, nu s-a ajuns încă aici. Dar trebuie să adăugăm imediat – înainte de a începe să calificăm cultura politică românească, indiscutabil mai puțin dezvoltată decît a noastră – că acest lucru nu s-a întâmplat nici în Ungaria. Sperăm că, mai devreme sau mai tîrziu, unul dintre partidele parlamentare maghiare mai inteligețiente – și, de ce nu, chiar mai multe – va propune, de data aceasta voluntar, împărțirea țării în trei regiuni. S-au conturat deja de mult, în mod natural, trei regiuni: Ungaria de Vest, Ungaria Centrală (alcătuită din județele Pest,

Bács-Kiskun și Csongrád, urmînd axul de nord-sud al țării) și Ungaria de Răsărit (care comunică cu restul țării prin șoseaua națională M3, 4 și autostrada sudică, ce se va construi în viitor). Birocratia din ministere nici nu vor să audă de regionalizare, care ar șterbi privilegiile Puterii, iar partidele nu au nici destul curaj, nici destulă fantezie ca să pună pe ordine de zi o astfel de problemă.

În prezent, în România, pe ordinea de zi sunt autonoma unităților de bază ale administrației locale și crearea condițiilor materiale ale acestei autonomii. În ce privește comunitatea maghiară, numai desăvîrșirea autonomiei locale face posibilă folosirea drepturilor concrete privind învățămîntul, folosirea limbii materne și prevederi stipulate în Tratatul de bază româno-ungar. De exemplu, Tratatul de bază menționează că acolo „unde trăiesc un număr important” de minorități, numele localităților și ale străzilor, precum și anunțurile publice să poată apărea și în limba acestora. Trebuie să se ajungă la situația ca acest „număr însemnat” să nu fie cel dictat de la centru, de 50% plus unu, ci acela acceptat de organele autonomiei locale și care ar oglindii nivelul real al toleranței populației locale românești. Altfel, în multe locuri se va întimpla ceea ce s-a întâmplat în cartierul Mănăstur din Cluj, în 1945, când locuitorii români de acolo au pus o tablă imensă la începutul Căii Mănăstur, cu inscripția: „Pînă aici e democrația! De aici e Mănăstur!”. Dar dacă măcar în 20 de comune sau orașe, și chiar pentru o populație maghiară de 5 sau 10%, se vor asigura inscripțiile bilingve, atunci poate se vor schimba și mănăsturenilor...

România din Transilvania nu sănătatea atât de toleranță, așa că încrederea maghiarilor în toleranță trebuie să fie asemănătoare parțilui pe care l-a făcut Pascal. Pascal a zis: „Qearece după regulile jocurilor de noroc nu se poate demonstra că nu avem nici o sansă dacă pariem pe Dumnezeu, trebuie să pariem pe El”. Însă dacă facem politică pe baze naționale sau etnice împotriva unei Puteri care are ca scop omogenizarea națională, este sigur că nu avem nici o sansă. Sigur, nici prin politica bazată pe teritorialitatea modernă, în consens cu tendințele globale, succesul nu este garantat. Dar cel puțin avem niște sanse. Avem sănse atât că să reușim să înfruntăm în România exclusivismul teritorial, bazat pe îngemănairea mistică între națiune și spațiu, și că să facem Occidental, sceptic față de autonomie pe baze etnice și față de drepturile colective (sau chiar împotriva lor), să înțeleagă, în sfîrșit, exact și să sprijine aspirațiile minorităților pentru descentralizare.

Traducere de
SZEHRÁNSZKY ISTVÁN

Concurs „Jurnalistul European“

Delegația Comisiei Europene în România organizează concursul „Jurnalistul European“, ediția 1997. Cei interesați trebuie să trimînă cinci articole publicate/difuzate în presa românească în perioada 1 noiembrie 1996–1 iulie 1997 (împreună cu dovada publicării/difuzării), precum și un eseu despre rolul ziaristului în procesul de integrare europeană. Tema articolelor trebuie să fie legată de integrarea europeană, viitorul Uniunii Europene și locul României în UE (din punct de vedere economic, politic, social, legislativ, instituțional etc.).

Articolele se vor trimite în plic, cu mențiunea „Concursul Jurnalistul European“, la sediul Delegației (Angela Cristea), str. Grigore Mora nr. 11, București, 71278, cel mai tîrziu pînă la 1 august 1997. Vor fi premiate lucrările care se detasează prin acuratețea informației, varietatea subiectelor tratate, profunzimea înțelegerii procesului de integrare europeană. Premiile pentru cele mai bune lucrări constau într-o vizită de studiu la instituțiile UE.

Ziaristi care au cîștigat prima ediție (1996): Gabriel Andreescu (revista „22“), Cristiana Terenche (România liberă) și Al. Florin Tene (Flagrant – Cluj).

ȘERBAN RĂDULESCU-ZONER

Climatul politic premergător alegerilor din 1946

Din numărul trecut:

• În toate statele est-europene, instaurarea comunismului s-a făcut după un același scenariu al Moscovei. Modelul rus prevedea trei etape: constituirea unei coaliiții guvernamentale cu participarea principalelor partide politice; înlocuirea coaliiției autentice cu una fictivă și, în cele din urmă, preluarea întregii puteri de către comuniști.

Scenariul de sovietizare comun pentru tot Estul

În cadrul acestui scenariu de sovietizare a statelor din centrul și sud-estul Europei, sub ocupația Armatei Roșii, un episod l-a constituit, conform celor menționate, desfășurarea unui simulacru de alegeri parlamentare, după ce comuniștii obținuseră controlul asupra Ministerului de Interne, asupra serviciilor secrete, al Armatei și al Justiției. În România, asemenea „alegeri” au avut loc în ziua de 19 noiembrie 1946.

Care a fost contextul internațional în perioada campaniei electorale și a alegerilor din România? Care a fost climatul politic din tără?

Conform mențiunilor tîrzi Churchill-Stalin, România intrase complet în sfera de influență sovietică. Iuliu Maniu intuise probabil această realitate, căci numai astfel se explică întrebarea directă pe care i-a pus-o lui Burton Berry, reprezentantul diplomatic al SUA, în cursul unei întrevăderi, la începutul lui decembrie 1944. „Cu multă emoție – comunica la Washington amintitul diplomat american – Maniu m-a întrebat dacă America și Marea Britanie doreau ca România să devină o parte a Uniunii Sovietice”. „Am spus lui Maniu că, din cîte stiu eu, afirmăcia făcută de Molotov în primăvara trecută și arti-

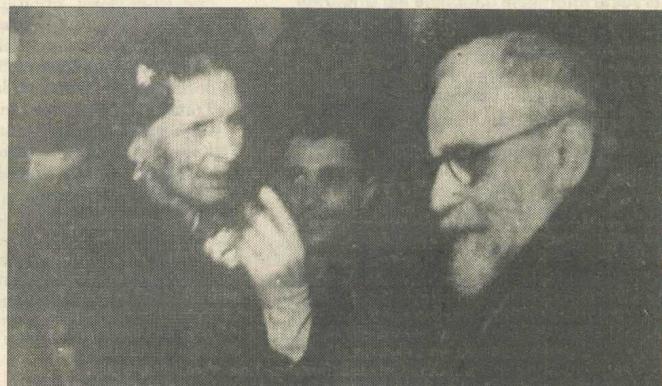
Cehoslovacia, Polonia, Germania de Răsărit.

În Ungaria, de exemplu, deși în Parlamentul ales în mod liber se crease o majoritate parlamentară alcătuță din reprezentanții Partidului Muncitorilor Agrarieni, iar președintele republicii, Tildy Zoltán, și primul-ministrul, Nagy Ferenc, erau membri ai același partid, comuniștii unguri au pornit în primăvara anului 1946 o campanie din interior și din afara Parlamentului. Campania a fost orchestrată de Mátyás Rákosi (alias Róth), secretar general al PCU, sosit în Ungaria cu furgoanele Armatei Roșii, și de către László Rajk și a constat în aşa-zisa demascare și epurare a deputaților partidului majoritar, sub pretextul de a fi fasciști și reacționari. În Polonia, după ce, în iunie 1945, Molotov acceptase, în urma presiunilor anglo-americane, ca în guvernul provizoriu de la Varșovia să participe și unii membri ai cabinetului polonez constituit la Londra, după ocuparea statului polonez de către germani și sovietici la începutul războiului mondial, comuniștii conduși de Gomulka și Bierut, folosind aceleași metode de intimidare, violență și falsuri ca și în celelalte țări sub dominație sovietică, au manevrat referendumul din 30 iunie 1946, prin care a fost aprobată politica aşa-zisului Bloc al Partidelor Democrație, în frunte cu Partidul Muncitorilor Polonezi. Deși

diferit față de cel din România. Campanile comuniște de intimidare și apoi de eliminare prin violență a partidelor democratice de pe scena politică din Ungaria, Polonia sau Bulgaria, la care m-am referit, s-au desfășurat și în România, începând încă din septembrie-octombrie 1944. Transformarea partidului comunist într-o „formidabilă mașină de război”, conform sintagma folosită în carte La vie en rouge de Christian Duplan și Vincent

jinit în timpul campaniei electorale nu numai pe politie și serviciile secrete, infiltrate de agenți sovietici, de tipul lui Nicolski, ci și pe grupuri de soc, alcătuite atât din bătauși și comuniști, cât și din legionari.

Aciunile teroriste ale acestora începuseră încă din primele luni ale lui 1946, cu scopul intimidării membrilor și simpatizanților partidelor democratice în perspectiva viitoarelor alegeri. Citeva exemple: la 16 februarie era devastat sediul PNL din Arad, cu care prilej un membru al respectivelui partid a fost ucis. Citeva zile mai tîrziu a avut loc un atentat nereusit la viața lui Dinu Brătianu, pe cînd se îndrepta spre Cimpulung Muscel pentru a participa la întrunire. La Dej, în ziua de 22 aprilie, Emil Hafieganu, fruntaș al PNT, venind cu mașina de la Cluj, a fost oprit de un grup de comuniști violenti, a fost insultat, iar

Regina Elena împreună cu liderul liberal, Dinu Brătianu

Giret, referindu-se la „opera” lui Rudolf Slanski în Cehoslovacia, s-a petrecut și în România, sub conducerea, mai ales, a lui Emil Bodnăras. Există totuși și o deosebire. PCR, având inițial un număr foarte mic de membri, a apelat și la unii legionari, așa-zis pocăiți, în vederea alcăturirii detașamentelor de soc înarmate cu bîte, rângi și arme de foc, care au avut un rol bine stabilit înainte și în timpul campaniei electorale din 1946. În prezent, dovezile sunt clare că în octombrie 1945 a avut loc, la Ministerul de Interne, o întrevadere confidențială între Teohari Georgescu și comandanțul legionar Nicolae Pătrașcu. Conform unui raport transmis la Washington de Burton Berry, Teohari Georgescu se angajase, în numele guvernului, de a nu porni acțiuni penale contra legionarilor care se vor pune la dispoziția PCR, iar Pătrașcu urma să ofere comuniștilor „trupe de soc sau teroriști care să ajute la suprimarea oricărei rezistențe politice”. În acest timp, în presă comunista a vremii, fruntașii PNT și PNL erau calomiați și insultați, fiind acuzați de a fi susținători ai fascismului și ai legionarilor.

Miron Constantinescu, de exemplu, susținea în *Scînteia* că Iuliu Maniu ar fi „complice cu slugor lui Hitler”. Teohari Georgescu și Emil Bodnăras s-au sprijinat reciproc.

cauciucurile automobilului au fost tăiate. Cu puține zile înainte de data alegerilor, Ion Mihalache, căruia i se ridicase dreptul de a candida, sub motivul de a fi participant ca voluntar la războiul antisovietic, este victimă unui atentat la Topoloveni, iar la București, secretarul general al tinereții universitare PNT, Ion Bărbuș, și încă alți trei studenți sunt atacați și răniți în urma unor lovitură de cuțit. La 16 noiembrie, în sectorul 3 din capitală, întrunirea PNT nu s-a putut ține datorită unor incidente violente provocate de comuniști și soldați cu 40 de răniți. În aceeași zi, ziarul *Liberul* relata despre o seamă de arestări în rîndul candidaților liberali în județele Brăila, Tulcea, Alba, Cluj, Dolj și Severin. În ziua următoare, mitingul organizat de PNT în Piața Teatrului Național este tulburat de provocatori comuniști, care își agresează pe participanți dar și pe raportorul american James Pringle.

Relatind despre unele din amintirile provocări și acte de violență, ministrul plenipotențiar al Marii Britanii la București, Adrian Holman, comunică premierului Clement Attlee că a trimis la Londra „o moștră din «biteli» de metal confectionate de muncitorii comuniști de la căile ferate în vedere alegerilor”.

Aspect de la o secție de votare

colele armistițiului indicau că cei trei aliați principali se așteptau ca România să fie un stat independent și suveran”, scria, în continuare, Burton Berry în mențiunile document, încheindu-și raportul cu următoarele cuvinte: „Sugerez că este timpul să i se adrezeze lui Maniu un mesaj de încurajare”. Dacă viitorul României și al Bulgariei fusese translat în favoarea Uniunii Sovietice de către marile puteri invingeatoare în cel de-al doilea război mondial, iar diversele luări de poziție reprobatoare ale diplomației anglo-americanice față de procesul de sovietizare a amintitelor două țări aveau doar caracterul unor baloane de oxigen pentru partidele din sfera opozitiei democratice, ceea ce a nemulțumit într-o anumită măsură guvernele de la Londra și Washington a fost călcarea în picioare de către Kremlin și a acordurilor referitoare la celelalte țări aflate sub ocupația sovietică: Ungaria,

Mikolajczyk, liderul opozitiei și șef al Partidului Tânărăscu din Polonia, a contestat rezultatul referendumului, reacțiile diplomației anglo-americane au fost pale, iar scenariul de bolșevizare a Poloniei a continuat. Ca atare, în ianuarie 1947, cu prilejul alegerilor din Polonia, zeci de mii de membri ai Partidului Tânărăscu, cît și 138 de candidați ai acestuia au fost arestați, iar rezultatele scrutinului au fost asemănătoare celor din România cu cîteva luni mai înainte.

Partidul Comunist devine o „formidabilă mașină de război”

După cum rezultă din cele cîteva exemple date, și care ar putea continua, climatul politic din centrul și sud-estul Europei, aflat sub ocupația Armatei Roșii, nu era cîtuși de puțin

SĂRBATORI ÎN AUSTRIA CRĂCIUN VIENEZ LA 4 STELE

22-28.12 - cazare 3 nopți Viena la Hotel Kaiserhof, 4 stele, ultracentral, mic dejun cu șampanie, CINA FESTIVĂ DE CRĂCIUN + o cină în Grinzing, o noapte Budapest la Grand Hotel Hungaria (****), cu mic dejun bufet, inclusiv un SUPERPROGRAM TURISTIC

REVELION VIENEZ

28.12-03.01 - 4 nopți Viena la hotel Palat Wilhelminenberg (**), mic dejun bufet, NOAPTE REVELION ÎN GRINZING, inclusiv superprogram turistic.

Informații suplimentare și înscrieri la AMADEUS TOUR.
tel.: 01/336.79.50 și 01/336.78.65, precum și la agentiile partenere.
Înscrieri numai pînă la 25 noiembrie!

ADRIAN CIOROIANU

III

A.R.L.U.S. – o poveste cu intelectuali

Din numerele precedente:

• Bazile ARLUS (Asociația Română pentru Strîngerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică) au fost puse de către un grup de intelectuali, în seara zilei de 20 octombrie 1944, în casa profesorului universitar C.I. Parhon. • O asemenea asociație mai existase în România: Petru Constantinescu-lași – profesor universitar la Chișinău – înființată în 1932 asociația Amicii URSS, după modelul unor asociații existente în mai multe țări occidentale.

Noii fondatori

Materializarea inițiativelor reluate în casa profesorului Parhon se va produce pe 12 noiembrie 1944, în urma unei adunări generale constitutive ce are loc în localul Facultății de Științe a Universității din București. Alegerile Universității bucureștene ca decor al acestui eveniment nu puteau fi înfăptuite, întrind seama de încarcatura simbolică pe care Universitatea o avea într-o societate ce vedea în ea principalul focal al vieții intelectuale românești. Orice inițiativă plecată de aici avea obligatoriu asupră-i peceata nobilă a centrului spiritual național.

Cei ce se întâlnesc în această după-amiază de duminică pentru semnarea actului fondator sunt în număr de douăzeci; și și voi aminti în ordine alfabetă: g-ral medic Bălănescu, Stroe Botescu, Alexandru Caratali, Marieta Dragomirescu, prof. Traian Gheorghiu, prof. C. Ionescu-Mihăiescu, dr. Constantin Kana, col. Mihail Măltopol, dr. Max Marbe, col. Egizio Massini, dr. Stefan Milcu, prof. Gheorghe Nicolau, dr. Simion Oeriu, prof. Constantin I. Parhon, Constantin Titel Petrescu, prof. Grigore T. Popa, prof. Nicolae Profiri, prof. Alexandru Rosetti, prof. Emil Stihă, avocatul Petre Vioreanu. Asociația constituată primește denumirea de Asociația Română pentru Strîngerea Legăturilor cu URSS (ARLUS), iar scopul său declarat este cunoașterea reciprocă și promovarea legăturilor de prietenie dintre România și patria sovietelor. Cei douăzeci de membri fondatori adoptă actual constitutiv, statutul și programul asociației – un întreg dosar ce va fi pus la dispoziția avocatului Petre Vioreanu pentru ca, în numele celor prezenți, acesta să-l înainteze Tribuna-

Gusti; mai sunt nominalizați cei doi secretari generali – prof. P.P. Stănescu și dr. Simion Oeriu – și trei secretari de ședință, toți cu un numitor comun evident în profesia lor – dr. N. Enăchescu, dr. Eduard Mezincescu și dr. Stefan Milcu. Casier și bibliotecar vor fi profesorii Emil Stihă, respectiv Traian Săvulescu; comisia de cenzură este compusă din Tudor Jonescu, profesorii Dimitrie Pompei și A. Potop. În fine, ca membri ai asociației, în afara celor deja numiți mai sus, apar și alții care nu se numără printre fondatorii din 12 noiembrie, dar care probabil își dăduseră ulterior acordul în privința intrării în asociație: Constantin Agiu, prof. Vlădescu-Răcoasa, prof. Petre Constantinescu-lași, prof. Sanielevici, ziaristul N.D. Cocea, artista Dina Cocea și Elena Livezeanu. Structura posturilor de conducere ne dezvăluie, încă din acest stadiu, anumite intenții ale inițiatorilor ARLUS. Evident că cei săse vicepreședinți par o curiozitate pentru o asociație care are deocamdată de-abia puțin peste 20 de membri; dar acest amănunt nu face decât să ne dezvăluie, un pas mai devreme, intenția arlusiștilor de ramificare și extindere la scară națională, precum și dorința lor de a face din ARLUS o organizație de masă.

La patru zile după acest eveniment se desfășoară prima manifestație dintre cele cîteva mii care, în decursul următorilor ani, vor purta cu o mereu aflată mindre emblema ARLUS. Personajul cel mai îndreptățit să ofere detalii asupra nou-lansatei mișcări cu ambiiții de cuprindere națională, Constantin I. Parhon, tîne pe 16 noiembrie 1944, la sala Dalles din București, conferință cu titlul dubitativ-retoric „De ce prietenie cu URSS?“. Cu alte cuvinte, o modalitate de a comunica un nou secret al lui Polichinelile: în nou-createle condiții, prietenia cu marele stat vecin se pregătește să se transforme, din fireasă necesitate, în politică de stat.

Pe 25 noiembrie, o delegație a ARLUS are o primă întîlnire cu cel care, într-un fel, le este unul din trei mentor: Andrei Ianuarievič Vișinski, vicecomisarul sovietic pentru afaceri externe, acesta din urmă aflat în acele zile în prima dintre dese sale – în acea perioadă – vizite la București. Vișinski vine la București pe 9 noiembrie și va fi, pînă pe 3 decembrie, în spatele tuturor evenimentelor interne ce se vor petrece, inclusiv criza determinată de comuniști pentru controlul celor două minister-cheie, de Interne și de Război, criză ce se va solda, pe 2 decembrie, cu demisia celui de-al doilea guvern Sănătescu și cu însărcinarea generalului Rădescu pentru alcătuirea unui nou guvern. Delegația ARLUS ce vine în fața înalțării oaspete era alcătuia din C.I. Parhon, Mihail Sadoveanu, ministru asigurărilor sociale, Gheorghe Nicolau, Simion Stoilov (rectorul Universității București), profesorul Ionescu-Mihăiescu (în calitate de director al Institutului de Bacteriologie „Cantacuzino“), Egizio Massini (cu funcția de inspector al orchestrelor militare), doctorii Bălănescu și Bagdasar, industriașul Radu Xenopol și Simion Oeriu, un Deus ex machina al ARLUS și, totodată, director al Laboratoarelor de Cercetări Științifice. Din partea delegaților vor cucină profesorii Parhon și Stoilov, asigurîndu-și gazda că intelectualii români vor depune toate silințele pentru strîngerea relațiilor dintre cele două state devenite aliate. Scurtă întrevedere se încheie cu mulțumirile lui Vișinski, cu felicitările și urările de succes.

Arliștii vor mai avea ocazia să-l întâlnescă pe vicecomisarul sovietic cu o zi înaintea plecării sale, de această dată într-un cadru mult mai destins: pe 2 decembrie, în propriul sediu – Palatul Catargi, de pe Calea Victoriei nr. 115 –, ARLUS oferă o recepție în cinstea aceluiași A.I. Vișinski, cel care tocmai își încheia prima dintre misiunile sale la București. Aici Vișinski va fi invitat alături de alți săptă reprezentanți sovietici în România, iar grupul gazdelor și invitaților români este cum nu se poate mai reprezentativ atât pe linie de guvern și de partid, cât și în ceea ce privește intelectualitatea: C.I. Parhon, Simion și Elena Oeriu, Petru Groza, Gheorghiu-Dej, T. Georgescu, Chivu Stoica, L. Pătrășcanu, Stefan Voitec, Ana Pauker, Vasile Luca, Alexandru și Marta Drăghici, Dimitrie Gusti și soția sa, S. Stoilov,

Traian Săvulescu, Mihail Ralea, Egizio și Dora Massini, generalii Mardare, Popescu și Cambrea, colonelul Măltopol, Matei și Rozica Socor, N.D. Cocea, Miron Constantinescu, Petre Pandrea, doamnele Dida Solomon, Marieta Dragomirescu, Maria Tănase, Beate Fredanov s.a. Nu lipsesc cîțiva dintre industriașii de frunte ai României, precum Max Auschnitt, Radu Xenopol și Fred Cerchez. Seară începe cu o proiecție de film – producția sovietică *Mascara* (sic!) –, după care se fac prezentările și toasturile de rigoare. În cuvîntul său, președintele Parhon nu uită să mulțumească „Marii Uniuni Sovietice care a sprijinat popoarele României în acțiunea de eliberare a Transilvaniei“ (sub. n.), iar în replică, pe lingă reînnoitele felicitări pentru inițiativa înființării ARLUS, oaspetele de onoare insistă asupra rolului pe care îl au intelectualilor români în opera de apropiere dintre cele două țări. Vișinski avea să părăsească a doua zi România și – îi asigură el pe cei prezenti – va duce cu bucurie la Moscova, popoarelor sovietice, dorință sinceră de apropiere a intelectualilor români, dorință pe care ar dorî-o cit mai grabnic împărtășită de tot poporul.

Delegația română la Congresul de pace de la Paris, aprilie 1949: Zaharia Stancu, M. Sadoveanu, Florica Mezincescu, P. Constantinescu-lași, Mircea Malija și Leonte Răutu

C.I. Parhon

P. Constantinescu-lași

lui Ilfov, secția Notariat, în vederea dobândirii de către asociație a personalității juridice, în virtutea legii din 1924 privind persoanele juridice. Patrimoniu initial al asociației se ridică la suma de 40.000 lei, sumă obținută prin strîngerea primei cotizații anuale (de 2.000 lei) de la membrii fondatori. Termenul de autentificare de către Tribunalul Ilfov este fixat pe 14 noiembrie același an.

Grupul de inițiativă prezentat mai sus nu se rezumă însă numai la aceste amânante de ordin tehnic. Cu o eficiență întruită total remarcabilă pentru o adunare de intelectuali (dintre care jumătate erau profesori universitari, deci cu atît mai remarcabil!), cei prezenți aleg și primul Comitet de Conducere, căruia sarcină este să vegheze asupra bunei funcționări a ARLUS în perioada cuprinsă între 12 noiembrie și prima Adunare Generală Extraordinară ce trebuie convocată, conform uzantelor, în termen de 15 zile de la obținerea personalității juridice.

Deloc surprinzător, în virtutea celor spuse pînă acum, în funcția de președinte al ARLUS este ales Constantin I. Parhon, părintele spiritual al ideii care, iată, rodise. Asociația are săse vicepreședinți, toți săse profesori universitari, personalități nu mai puțin remarcabile în societatea românească a vremii: profesorii Simion Stoilov, D. Danielopolu, Gheorghe Nicolau, Nicolae Profiri, D. Bagdasar și Dimitrie

Incurajată probabil de aceste aprecieri, trei zile mai tîrziu, ARLUS organizează, pentru prima dată în istoria sa și a României, celebrarea festivă a opt ani „de la promulgarea legii fundamentale a celui mai democratic stat“, adică a Constituției sovietice, supranumită „stalinistă“ din momentul în care, pe 5 decembrie 1936, Stalin prezintă la său Raport privind Constituția sovietică. „Ziua Constituției Staliniste“ este organizată la Opera Română: invitați de marcă vin pentru a asculta conferința lui Traian Broșteanu despre subiectul în cauză, precum și concertul omagial care va încheia seara.

Structura organizatorică: „inițiatii“ (1)

Marea surpriză se petrece însă pe 17 decembrie 1944, cind ARLUS dă publicității schema sa organizatorică. Tabloul este, chiar și pentru cititorul de astăzi, impresionant – semn că, în numai o lună de la înscrisirea oficială, asociația se dezvoltă într-un ritm accelerat, respectind totodată cerințele unei foarte pragmatice prolificătăți. Să fi fost meritul exclusiv al conducătorilor ei? Să fi fost asociația, prin scopurile eiobile, dar cunoscute doar în parte, o atracție atât de puternică pentru elita românească? Oportunitatea născută din teamă sau imposibilitatea de a refuza, pur și simplu, oferta de includere în balonul de elită al prietenilor URSS?

Tabloul secțiilor ARLUS arată o ramificare ce depășește pretențiile sau necesitățile unei obișnuite organizații de prietenie între două state. Nu riscăm deloc afirmind că ARLUS rivalizează acum, prin multilateralitatea preocupărilor sale, cu Universitatea și cu Academia, instituții pe care, de altfel, le va depăși în complexitate. În fapt, în scurt timp va deveni evident că structura ARLUS este reconstituirea mimetică a modelului funcțional ce stă la baza statului român însuși, cu toate componente sale: de la biserică la armată, cei ce fac legile și cei ce le respectă, economia și învățămîntul, presa și arta, cultura și sportul etc. Începînd din 17 decembrie 1944, România are un guvern paralel, deocamdată virtual, dar care nu peste mult timp, printre-o suată de selecții și fuzionări controleate cu infinită atenție, va îngloba conduceră reală a statului. ARLUS este o largă pepiniere de cadre, a căror plantare, în diverse domenii spre care această pot emite pretenții, nu așteaptă decît momentul politic propice.

Autorul va fi recunosător tuturor celor ce vor avea amabilitatea – sau, pur și simplu, dispoziția – de a-i transmite informații (directe sau mediate) legate de ARLUS, precum și celor ce-i vor semnala eventualele erori sau inadvertențe.

TEATRUL MIC
IRINA COROIU

Cum vă place

de William Shakespeare
regia Nona Ciobanu

Subsumat dihotomiei shakespeare-*ne a fi / a părea*, spectacolul Nonei Ciobanu pendulează între facilitate și subtilitate, angajat mai degrabă pe panta explicitării, decât în escalada semnificațiilor.

Deschiderea e excelentă prin introducerea unui *meneur du jeu* care prezintă subiectul și eroii într-o secvențialitate esențializată de bun

unor diafragme ale memoriei. Idee confirmată la final cind trupa, întorcând spatele spectatorilor, devine propriul ei public aplaudindu-și reprezentarea recapitulată prin intermediu unei succesiuni de fulgurante diapoze.

Inconsecvent urmărită este însă această calitate atât de modernă a textului scris acum 400 de ani, conțin-

mularea sentimentelor, susținută și vestimentar. Costumele Mihalei Ivanov individualizează amuzant prin accente fel de fel: peruci violent colorate, umeri gonflați, negre cagule, saci strimți sau ample pelerine, fuste lungi și mini șorturi. Insolită este și recuiza: landou și aparatul de fotografiat, păsările cu burta plină de spaghetti, scara-hamac, struț-câmla și ugerele pe bandă rulantă, etc.

În evoluția sinuoasă a protagonistei, farmecul Cătălăinei Mustăță nu briază permanent, deși debutează în forță cu o fizionomie de senzuală Cleopatră, trecând fără dificultăți la ipostaza de iscoditor Gavroche. O secondează cu sensibilitate Celia Simonei Mihăescu, de o feminitate

Cătălina Mustăță și Cristian Iacob, foto Radu Sigheti

augur. Din păcate, sint abandonate și personajul și modalitatea de reducție, chiar dacă versiunea scenică girată de regizoare cunoaște tentative de epurare și actualizare. Cortina se ridică asupra unui fundal alb ce va căpăta sugestii coloristice pentru localizarea acțiunii; trei rânduri de *arlechini* – amintind că efectul de *trompe l'oeil* datează din Renaștere – induc ideea

nînd *in nuce* nu doar germenul spiritului ludic, ci și tactica de ultimă oră a interactivității, propusă atât prin titlul traducibil și ca „Luati-o cum vreti!”, cît și prin îndemnul din finalul piesei. Epilog rostit cu sufletul la gura de o Rosalinda revenită la condiția inițială a femininității exuberante, invitând la preluarea stației în ritualul petițului. Ritual presupunând disi-

suav-candidă, corect dozată. Liliana Pană a imaginat-o în cheie burlescă pe codana Audrey, cu o singură și inutilă supralicitare de natură obscenă. Adriana Șchiopu îi atribuie capricioasei și temperamentei ciobănițe Phebe o criză erotică de tot hazul. Conform cu ponderea aparițiilor, despoticul uzurpator Ferdinand e impus vîgoros de către Papil Panduru, pe

cind ducele surghiunit și plăcăsit al lui Radu Amzulescu trece prin scenă aproape neobservat, însotit de nobili credincioși ambigii înfometăți interpretați de Mitică Popescu și Vitali Bantaș. Le Beau și al lui Ion Lupu are statutul unui prețios ridicol, în vreme ce Adam al lui Nicolae Pomoje este un exemplu de sincer devotament. În dublă apariție, Avram Birău – uzind de un polonic și respectiv un violoncel – e preotul aiurit și tăranul năsing. Cu un „cap” și reacții de Păcală, Sorin Medeleni – Colin se chinuie cu funia unei invizibile vaci, pe cind Emil Hostină – Silviu, tembelul îndrăgostit își cară cu roabă iubita recalcarită. Constantin Florescu îi dă contur onțuos mironositului pocăit Oliver, iar Cristian Iacob îi conferă lui Orlando al său nu numai robustete, ci și un dram de duioasă detașare. Nutrind ambiții renascentiste (semnează că și altă dată alături de regizoare decorul, plus singur muzica și lighting design), Iulian Baltătescu își neglijăză propriul aport scenic în Tocilă. Cu o veritabilă aură de ironie își nimbează personajul Geo Visu, creând un Jacques cind hamletian, cind christic, persiflând mereu și filosof și melancolia.

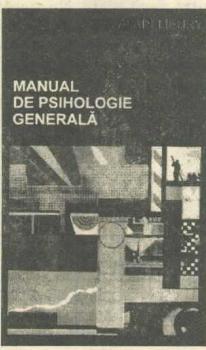
De altfel, în această vizuire excesul aforistic al textului este amendat prin pantomimă și echilibristică, abuzul de gaguri vizuale pariziști metaforă. Dimensiunea mirifică este grotesc minimalizată prin cei doi servitori mongoloizi (dezvoltă mașinistii Constantin Bobeiu și George Tudor) și piticul zeu, costumat și ca înger, și ca funcționar al destinului, o prestație diletantistică din partea lui Dan Morariu.

Întregul demers al montării rămâne incert suspendat între progresie și regresie exegetică. Stilizarea picturală trimite la originea scenarilor *commedia dell'arte*. Estetismul – maxim în scena luptei (virată în singuriu, deși personajele nici nu se ating), în cea a descinderii în pădurea de odgoane (superb „ninsă” de frunze moarte) sau în momentul revelării lumii ca teatru – devine pe parcursul reprezentării un viciu înrobitor. Își pierde orice funcționalitate și degenerăză în infantilism. Ritmul trenează regretabil.

ANTET

Manuale

MANUAL DE PSIHOLOGIE GENERALĂ

- *Manual de psihologie generală*, un instrument de lucru indispensabil celor care doresc o inițiere rapidă.
- *Manual de psihologie generală*, carte celebră a unui binecunoscut profesor al Universității din Paris.
- *Manual de psihologie generală*, o carte scrisă cu gândul la beneficiar.
- *Manual de psihologie generală*, cheia succesului dumneavoastră, conținând și un set de teste grilă pentru verificarea cunoștințelor.

Editura ANTET

Adresa redacției: str. Miron Costin nr. 9A, București; Tel: 6175332
Pentru comenzi: C.P. 22-285, București

EDITURA UNIVERS

„Beatles, al patrulea roman al lui Lars Saabye Christensen, este absolut pasionant și cititorul și ținut cu sufletul la gură de-a lungul celor peste 560 de pagini de viață cotidiană, oh, cît de dramatică!”

Jean Renaud

Telefon: 617.55.25

COLECTIA
JUVENTUS

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACȚIA „22”

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, fosti detinuți politici și veterani de război:

- Numai 5.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu;
- Numai 4.500 lei pe 3 luni, cu ridicare la redacție;
- Practic jumătate din exemplarele primele sint gratuite.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sunt, de asemenea, cu reducere:

- 6.500 lei pe 3 luni (reducere 38%)
- 6.000 lei pe 3 luni (reducere 42%), în aceleși condiții.

Cei interesați să rugăți să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: *Revista “22”, cont 45103532 BCR*

Filiația sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București.

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa: *Revista “22” Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.*

Abonamentele cu reducere sunt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTÉS

Salonul de carte Oradea

Ediția a IV-a (31 oct. – 2 nov. 1996)

ORGANIZATORI:

Uniunea Scriitorilor
Asociația Scriitorilor Profesioniști din România
Societatea Oamenilor de Știință și a Scriitorilor din Bihor

MARELE PREMIU: Revista *Sud* din Marsilia (Franța), reprezentată la Oradea de către Yves Broussard și Jean Poncet, director și, respectiv redactor (traducător), pentru numărul special dedicat creației poetică a lui Lucian Blaga

PREMIUL OMNIA: Alexandru Paleologu, pentru întreaga operă critică și eseistică

PREMIUL „RADU ENESCU”: Marian Mincu, pentru promovarea eseului despre postmodernism și a cărților despre clasică, la editura Pontica

PREMIUL „RADU ENESCU”: Adrian Marino, pentru sensul polemic de mare ecou intelectual al analizelor sale despre confluența dintre literatură și cultură

PREMIUL „RADU ENESCU”: Gabriel Tepelea, pentru întreaga operă lingvistică și de istorie a literaturii și culturii române, precum și pentru rectitudinea moral-spirituală

PREMIILE SPECIALE ale salonului de carte:

I. **POEZIE**: Cezar Ivănescu, pentru volumul *Rosarium*, edit. Helicon, 1996

Nicolae Prelipceanu, pentru volumul *Binemuritorul*, edit. Vitruiu, 1996

II. **PROZĂ**: Radu Țuculescu, pentru volumul *Cuptorul cu microunde*, edit. Dacia, 1996

III. **ESEISTICĂ ȘI CRITICĂ**: Mircea Mihăileș, pentru *Cărțile crude. Jurnalul intim și sinuciderea*, edit. Amarcord, 1996

Mircea Muthu, pentru *Călcătul lui Delacroix*, edit. Libra, 1996

DIPLOME PENTRU MERITE EDITORIALE

DEOSEBITE:

1. Editurii *Librairie Bleue* (Franța), pentru seria de volume de poezie aparținând unor poeti români

2. Editurii *Arhipelag*, pentru valorificarea fenomenului liric postmodern, îndeosebi pentru volumul *Seară cu Dante* de Ioan Milea, cit și pentru

promovarea prozatorilor tineri, îndeosebi pentru romanul *Anotimp pentru doi*, de Eugen Curta

3. Editurii *Maison de la Poésie Nord / Pas-de-Calais* (Franța), pentru publicarea Antologiei de poezie română contemporană *Ethique et Esthétique*, de George Astaloș

4. Editurii *Fundației Culturale Române*, pentru promovarea valorilor autentice ale culturii și literaturii române în străinătate

5. Editurii *Vitruiu* (fondator Mircea Ciobanu; director Vilma Constantinescu), pentru selecția riguroasă și valoarea programului său editorial

6. Editurii *Timpul* (director Cassian Maria Spiridon), pentru editarea cu consecvență a valorilor literaturii universale, îndeosebi a *Rubayatelor* lui Omar Khayyam

7. Editurii *Clavis* (director Rodica Palade), pentru seriozitatea și profunzimea analizei politice

8. Editurii *Amarcord*, pentru promovarea eseului, îndeosebi pentru volumul *Cartea cu Pamfil*, de Ion Nicolae Anghel

9. Editurii *Cartea Românească*, pentru publicarea scriitorilor români din diasporă, îndeosebi pentru colecția „norogului”

10. Editurii *L'Ancrier* (Franța), pentru conținutul și calitatea grafică deosebită a cărții de poezie editate

11. Editurii *Marineasa*, pentru consecvență în publicarea poeziei de valoare, îndeosebi pentru volumul *Odyssex* de Robert Șerban

12. Editurii *Semn*, din Bonn (director Al. Lungu), pentru editarea și promovarea literaturii române din spațiul cultural german

13. Editurii *Polirom* (director Silviu Lupescu), pentru înaltul profesionalism și performanța intelectuală a programului său

14. Editurii *Cronica*, pentru promovarea francofoniei, îndeosebi pentru lucrarea *Francofonia – O punte a sincerității* de Valeriu Stanciu și Georges Diener

15. Editurii *Ministerului de Interne*, pentru realitățile editoriale vizînd cunoașterea și apărarea valorilor spirituale românești

16. Editurii *Militare*, pentru colecția *Cartea Medicală*, îndeosebi pentru cartea *Boala Alzheimer*, de Leon Dănilă, Mihai D. Gheorghe, Pătră Ploale

17. Bibliotecii Revistei *Familia*, pentru consecvență în promovarea creației literare și critice.

HUMANITAS
Cartea care dă-nuie

NOU GALERIA DE ARTĂ CONTEMPORANĂ

de la etajul Librăriei Humanitas / Kretzulescu

PICTURĂ • SCULPTURĂ • ARTĂ DECORATIVĂ

7 zile din 7
orele 10–18

Calea Victoriei 45, București
Tel. 613 50 35

Fundația Soros pentru o Societate Deschisă anunță desfășurarea următoarelor programe:

1. „Environmental Law“

Programul este destinat obținerii titlului de master într-o universitate din SUA în domeniul legislației mediului înconjurător.

Programul se adresează studentilor din ultimul an de studii de la **facultățile de drept autorizate sau absolvenților acestor facultăți**.

Vîrsta maximă a solicitanților – 35 de ani.

Cerinte suplimentare: interes în domeniul problematicii mediului înconjurător și o foarte bună cunoaștere a limbii engleze.

Termen limită de depunere a dosarelor – 28 noiembrie 1996.

2. „Undergraduate Exchange Program“

Cei selectați pentru acest program vor studia un an într-o universitate din SUA.

Pot candida studenții din anul doi de studii într-o universitate din SUA. Facultăți de stat: Istoria Artei, Lingvistică (limba engleză ca limbă principală), Limbi clasice (avînd drept materie principală de studii una din următoarele limbi: greaca, latina, ebraica), Economie (numai studenți de la Relații Internaționale), Istorie, Științe Politice, Sociologie.

Vîrsta maximă – 24 de ani.

Termen limită de depunere a dosarelor – 16 ianuarie 1997.

Adresele Fundațiilor Soros din țară:

BUCUREȘTI: Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, sc. 7, et. 3; Tel.: (01) 659.07.20; 659.74.27; 659.13.21; Fax: (01) 312.27.45 (Program cu publicul de luni pînă joi, între orele 14.00 și 17.00).

CLUJ: Str. Țebea nr. 21; Cod 3400, Cluj Napoca; Tel.: (064) 420.480; Fax: (064) 420.470.

IAȘI: Str. Moara de Foc nr. 35, et. 7; Cod 6600, Iași; Tel.: (032) 252.920; 252.922; Fax: (032) 252.926.

TIMIȘOARA: Str. Semenic nr. 10; Cod 1900, Timișoara; Tel./fax: (056) 199.960; 131.180; 192.493.

ARAD: B-dul Decebal nr. 2-4; camera 1108; Tel.: (057) 263.155.

ANDREI CODRESCU

Americanii simt (poate greșit) că ei reprezintă singura sferă de influență rămasă

– Interviu realizat de GABRIELA ADAMEȘTEANU –

În România, majoritatea oamenilor sunt convinși că există în continuare sfere de influență și că noi am rămas în sferă de influență rusească. Ce părere ai?

În SUA nu se discută despre sfere. Cred că la sfîrșitul Războiului Rece americanii au simțit (și încă mai simt, poate greșit) că acum ei reprezintă singura sferă de influență care a mai rămas. În primul rînd, datorită forței militare pe care o avem și a capitalismului care a învins în confruntările ideologice și economice. De aici, din SUA, eu nu văd pe nimeni în nici o sferă de influență, poate cu excepția tărilor islamică. De aici, am sentimentul că, la sfîrșitul Războiului Rece, americanii au părăsit lumea biserică. Pe moment nici nu sunt foarte interesați de ce se petrece acolo, de toată confuzia din Europa de Est, pe care americanii obișnuiau să o prea poată înțelege. Mai de neînteleas incă este acum faptul că nu se petrece nimic „deznă de atenția presei”: adică nu se mai iese în stradă, nu mai sunt focuri de armă... Cei care au abandonat cu neplăcere scenariul mondial biserică sunt tocmai ideologii Războiului Rece, care au investit foarte mult în el. Camponii foarte de dreapta ai Războiului Rece s-au retrăs cind s-a văzut că și în țările acestea există oameni de adevărăt, care au probleme și suferințe reale și nu doar scheme ideologice de jucat. Așa că, în momentul de față, ideologii dreptei, care au fost adevărătorii arhitecti ai Războiului Rece, și-au îndreptat atenția asupra vietii interne, spre noi terenuri de confruntare. Lor le pasă prea puțin de soarta oamenilor. Pe de altă parte, Departamentul de Stat, care suferă de o scădere a calității, este sursa și locul prin excelență al incompetenței și contradicției și nimeni nu știe cu adevărăt ce se întâmplă. Nu cred că există acolo cineva care încearcă să formulează o linie politică.

Nimeni nu a fost capabil să interpreteze satisfăcător perioada de după Războiul Rece

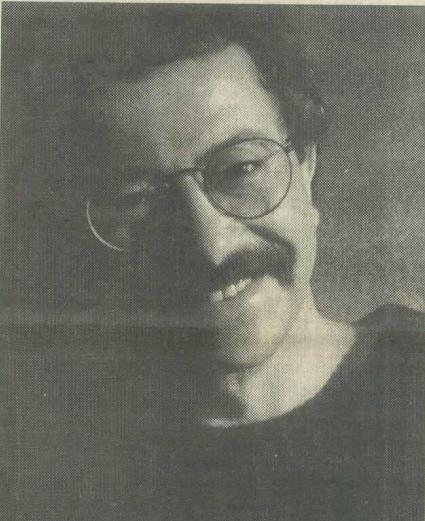
David Funderburk, fost ambasador al SUA la București, în cartea sa *Un ambasador american în Departamentul de Stat și dictatura comunistă din România, 1981–1985*, este extraordinar de critic față de politica Departamentului de Stat în perioada anterioară căderii lui Ceaușescu.

Din cîte îmi aduc aminte, Funderburk se plîngă că Departamentul de Stat, din unele rațiuni politice, îi desconsideră analizele despre situația României sub Ceaușescu. Este adevărăt că politica americană a avut momentele ei de contradicție internă. În tim-pul Războiului Rece, situația respectivă a impus un consens. După care nimeni nu a fost cu adevărăt capabil să interpreteze satisfăcător perioada de după Războiul Rece. Există acum interese diferite. Administrația Clinton se preocupă mai ales de politica internă. Administrația anterioră, Bush, a avut o deosebită forță și prestigiu în Războiul din Golf – în schimb nu a reușit să-și impună autoritatea în Europa de Est, consecință fiind Bosnia. Astfel că este foarte dificil să stabilești care dintre limiile politice se va adopta în cele din urmă. În opinia mea, confuzia o aduc mai ales spectrele Războiului Rece. Și readușă în scenă, ca analiști și comentatori, unii dinozauri ca Henry Kissinger – Dumnezeu să ne apere. Impresia pe care o am eu, probabil alături de foarte mulți americani de tip mediu, urmăridc Departamentul de Stat și, pînă în acest moment, Congresul, este că nu am realitate ce vorbi despre politica externă americană.

Pe cine votezi de obicei? Care sunt schimbările aduse de Contractul cu America ai republicanilor – schimbări care ne-ar privi și pe noi, în Europa de Est și în România?

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-suf); RODICA PALADE (redactor-suf adjunct); ANDREI CORMEA (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); MARIAN CHIRIAC (politic); IULIAN ANGHEL (politic, social); DAN PERJOVSCHI (grafician); LUCIAN PIUCA (tehnoredactor); RADU DOBÂNDĂ, RODICA TOADER (corector); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); DOINA GIUHAT (casierie); ADRIANA BOBEICA (secretariat); IULIAN STOIAN, LIDIA CRISTESCU (procесаре text, abonamente); CONSTANTIN VÂDUA (fotoreporter).
Responsabil de număr: MARIAN CHIRIAC

De cînd am votat prima oară ca cetățean american în 1981, eu am votat candidații Partidului Democrat, pentru că mi s-a părut că ar avea mai multă înțelegere și simpatie față de artiști și intelectuali. Ei au fost cei mai buni apărători ai unor libertăți care au avut importanță pentru mine ca emigrant – libertatea de expresie, de mișcare, de învățămînt. Ce s-a întâmplat recent în această țară, cu alegerea unui număr atât de mare de republicani de aripa dreaptă din toate zonele Statelor Unite în Congres, este aproape o revoluție. Semnificația este că America a căpătat o reacție paranoică în legătură cu unele lucruri, printre care emigrarea, pe care a pus-o în fruntea listei de primejdii. Acest grup încearcă să desfacă toate politice sociale și culturale de dinainte, instaurate de o serie de administrații de pe vremea lui Roosevelt încoace. Ei urmăresc să desfințeze programele sociale și orice fel de susținere materială a artelor. Ar vrea să lichideze chiar și

orașele, unde se află toți adversarii lor – adică liberali, minorități, noi emigranți, toate genurile de liberali, inclusiv artiștii. Cred că a fost o politică profundă și de lungă durată a dreptei să lase orașele să se autodistrugă și să descentralizeze țara într-un fel care, ideologic, te duce cu gîndul la tipul de *gentleman-farmer*, așa cum l-a definit Thomas Jefferson. Și chiar așa este, programul republican merge foarte departe, mai ales dacă ne amintim că Newt Gingrich, *speaker*-ul majorității în Camera Reprezentanților, proiectează extraordinare fantezii de *science-fiction*, colonizarea planetelor, explorarea spațiului extraterestru, războiul stelelor, fiind totodată și aliniat dreptei religioase. Dreptatea religioasă în Statele Unite crede în sfîrșitul lumii. Chiar și Ronald Reagan era un adept al acestui tip de gîndire, despre dezintegrarea lumii – un fel de gîndire biblică fundamentalistă. Cred că oamenii respectivi nu se gîndesc exclusiv la sfîrșitul istoriei, ci, într-un fel, și la împlinirea profetiilor creștine despre sfîrșitul lumii. Cred că unii dintre cei de extremă dreaptă vor deveni mai pragmatici, pe măsură ce se angajează în procesul politic efectiv. Sper să fie așa, fiindcă altfel consider că se manifestă neplăcut și chiar primejdia.

Statele Unite se află la un punct în care merge foarte bine economic, are o putere considerabilă în lume, a învins ideologic în Războiul Rece și ar trebui

să aibă un bun sentiment despre sine. În schimb, noi mereu confectionăm crize. Este adevărăt, însă, că aici, în țară, democrația și republianismul au devenit categorii foarte complexe. Multă consideră că realegeare le este garantată. Nu e rău, tot acest conflict face parte din mecanismul de funcționare al democrației.

Cîtă vreme în Rusia se mai află arme nucleare, războiul din Cecenia va rămîne o problemă internă

Ce părere ai, atunci, despre celebrul articol al lui Samuel Huntington despre viitorul război al culturilor?

După Războiul Rece, ideologii dreptei au început să-și caute noi adversari și au început, în primul rînd, atacul asupra homosexualilor, mai ales că președintele Clinton promisese să acorde sprijinul administrației în problema homosexualilor în armată. Apoi, s-a încercat atacul cultural împotriva profesorilor și scriitorilor din universități, pentru atitudinea lor „relativistă”. A urmat războiul împotriva drogurilor, slogan nepotrivit, care nici n-a avut mare succes: cum utilizezi arme nucleare împotriva plantătilor de cocaină din Anzi? Însă după toate aceste încercări nereușite de a identifica inamicul, a venit rîndul Islamului să fie în centrul atenției. Cred că unicul mod în care Islamul ar ajunge să fie, pentru Occident, un dușman de dimensiuni comunitarismului ar fi prin implicarea voită a Occidentului în unificarea Islamului. Sau prin totală neglijare. Sau printr-o ostilitate neabătută. Fiindcă, după cum știm, Islamul nu este o ideologie unită, ci mai degrabă un amalgam de multe credințe și curente. Probabil că ostilitatea dintre șiiți și suniți este cu mult mai mare decît aceea dintre Vest și oricare altă parte a lumii. Bosnia, desigur, nu a fost deloc un ajutor. Europenii din regiune, având o cultură întru totul asemănătoare culturii noastre, au ajuns deodată să fie considerați de Occident drept musulmani. Așa s-au văzut numiți în mass-media. Din nou avem de-a face, în cazul multora dintre bosniaci, cu o identitate forțată: au fost puși în mod fortat sub o etichetă de care erau străini. Dacă în cele din urmă vom ajunge iar la un război ideologic, acela va fi, parțial, chiar opera noastră.

În SUA, războiul din Cecenia a fost privit ca unul „intern”. Numai că popoarele din Caucaz se aflau în război cu Rusia încă de pe vremea lui Tolstoi, cind Cecenia nu ajunsese o problemă internă a Federației Ruse.

Cecenia este și ea un caz clasic de ignorare a istoriei din partea specialiștilor de politică externă americană. Cineva care știe istorie cît de căt nu poate face nici o paralelă între Războiul Civil al Statelor Unite și încercarea rusească de a ține Cecenia sub control. Situațile sunt complet diferite, și atunci cind americanii spun că acestea sunt treburile interne se petrec un fel de inversare de politică, după ce, în 1989–1990, am susținut luptele naționale ale popoarelor pretutindeni în Europa de Est (țările baltice s.a.). Motivul tîne de *Realpolitik* – avem nevoie să ne identificăm interlocutorul, cîtă vreme în Rusia se mai află arme nucleare. Astă și tot. Nivelul uman nu are a face. Uneori, chiar mi se pare că am abandonat politica drepturilor omului, așa cum a instaurat-o administrația Carter. În cazul Haiti am procedat bine, cred – însă în altele nu știe stînga ce face dreapta.

ian. 1995

Traducere de IOANA IERONIM

Rubrici permanente: SERBAN ORESCU, TIA ȘERBĂNESCU, EMIL HUREZANU, CRISTIAN PREDA, RADU CALIN CRISTEA (comentariu politic), ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic), H.-R. PATAPIEVICI (eșeu), RALUCA STROE-BRUMARU (cronică parlamentară), CEZAR BALTAG (istoria religiilor), DAN C. MIHĂLESU (cronică literară), MAGDA CARNECI, ERWIN KESSLER (cronică plastică), DIANA TURCONI (reportaj, anchete).

Corespondenți: IOAN MUŞLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara)

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ȘORA, ȘERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, ZOE PETRE, EMIL HUREZANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22“.
Redacția și administrația: București,
Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76;
Fax 311.22.08, 614.17.76 e-mail: r22@r22.sfs.ro

**Manuscrisele nepublicate
nu se restituie**

ISSN-1220-5761